Тошкент оқшоми

Ижтимоий-сиёсий шаҳар газетаси

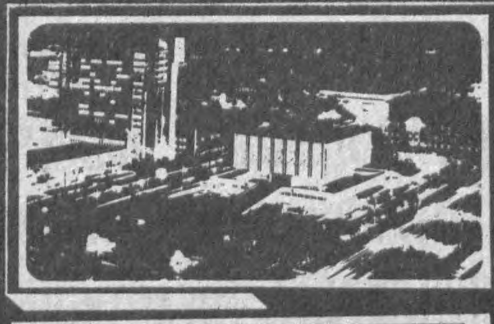

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 11 (8. 209) ◆ 1993 йил 19 январь, сешанба ◆ Нархи 5 сўм

Бозор иқтисодиёти ва ҳаёт

Ҳамкорликсиз олға босиб бўлмайди...

Республикамизнинг машинасозлик мажмуини ҳар хил маҳсулотларни чиқаришга ихтисослашган йирик ишлаб чиқариш базаси десак янглишмаймиз. Ҳозир унинг таркибига 4 та асосий концерн: «Радиоэлектронтехприбор», «Узконцернмаш», «Сельхозмаш» ва «Узмашлопкоткань»лар киради. Бу эса машинасозлик тармоғи фаолияти билан боғлиқ бўлган ўнлаб корхоналар, уюшмалар, ташкилотлар демакдир.

Фаолиятлари билан боғлиқ бўлган умумий муаммоларни ечиш, ўзаро тажриба алмашиш, келажакка мўлжалланган режаларни белгилаб олиш мақсадида машинасозлик корхоналарининг вакиллари яқинда Тошкентдаги В. П. Чкалов номли авиасозлик ишлаб чиқариш бирлашмаси базасида сайёр кенгаш ўтказдилар.

Авиақурувчилар Маданият саройида бошланган кенгашни республика Бош вазирининг ўринбосари Р. Ражабов очди.

— Ўзбекистон машинасозлари жамоаси, — таъкидлади у, — қиёсий баҳоларни оладиган бўлсак, асосий маҳсулот ишлаб чиқаришнинг ўсишини 5 фоизга, ҳалқ истеъмол молларини чиқаришни 19 фоизга кўпайишини, аҳолига кўрсатиладиган турли хизматларнинг 25 фоизга ортишини таъминлаб, ўтган йили ўз олдиларига қўйилган вазифани муносиб адо этдилар.

Шуниси қувонарлики, иқтисодиётимизнинг энг муҳим «қон томири»дан бири бўлмиш машинасозлик саноати бўйича юқоридаги каби кенгашлар, учрашувлар анъанавий тус олмоқда. Сўзга чиққанлардан кўпчилиги ана шуни таъкидлаб, йиғилганларга ўз корхоналарининг истиқболлари, ишлаб чиқаришда қўлланаётган янгиликлар ҳақида гапириб, бир қатор ажойиб таклифлар киритдилар.

Иштирокчиларнинг фаол ва самарали ишлари фақат мажлислар залида эмас, балки танаффуслар пайтида ҳам давом этди.

Йирик корхоналарнинг кўпгина раҳбарлари, ўринбосарлари маданият саройи фойесида худди эски қадрдонлардек дўстона суҳбат қуришди. Пайтдан фойдаланиб биз ҳам бу каби тадбирлар уларга нима бериши ҳақида қизиқдик. Қуйидаги бир нечта фикрлар билан танишгач, бу ҳақда ўзингиз хулоса чиқаришингиз мумкин.

Р. А. Алимтоев, «Средазэлектроаппарат» илмий ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори: — Бугунгидаги каби учрашувлар барчамиз учун бениҳоят фойдалидир. Чунки унда келгусидаги ишларимизнинг истиқболлари юзасидан аниқ режалар тузишимиз, жуда катта миқёсдаги ахборот билан танишиш учун кенг имкониятлар туғилади. Бундан ташқари, учрашувларда кўз-кўзга тушиб, шахсан мулоқотлар ҳам қилинадики, натижада баъзан ечимига ҳафталаб вақт кетадиган кўпгина масалалар саноқли дақиқаларда ҳал этилади. Жумладан, бу ерда мен В. П. Чкалов номли авиасозлик ишлаб чиқариш бирлашмаси, кабель заводи, «Сельхозмаш» концерни раҳбарлари билан учрашиб, ўзаро ҳисоб-китоблар қилиш юзасидан вазиятни тездан тушуниб олдим.

В. Н. Журавлев, В. П. Чкалов номли авиасозлик ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори: — Бундай тармоқдаги барча корхона, ташкилотларни қамраган кенг таркибдаги учрашув биринчи марта ўтказилаётганини таъкидлаб ўтиш жоиз. Унинг бизнинг корхонамиз базасида ўтказилиши эса ишлаб чиқаришни ташкил этиш тажрибасини, ижтимоий масалаларни ҳал этиш, меҳнат шароитини яхшилашга қаратилган янгиликларни амалда тадбиқ этиш бўйича ҳамма ижобий ишларни намоён қилиш учун имкон яратади.

Бугунги кунда бирлашмамиз барқарор буюртмаларга эга, бош ишлаб чиқувчи мутахассислар, тармоқ институтлари билан алоқаларимиз ҳам яхши. Фақатгина самолётларни ишлаб чиқариш эмас, балки уларни эксплуатация қилиш масалалари ҳам бизнинг зиммамизда. Биз ҳозир ҳаммаси бўлиб 2 мингга яқин заводлар билан алоқа қиламиз. Материаллар ва комплектловчи қисмларни бизга 1200 нафар таъминотчилар етказиб беришади. Фақат шу йилнинг ўзида тахминий ҳисоб-китобларга кўра материаллар ва комплектловчи қисмларни харид қилишга 30 миллиард сўм атрофида маблағ кетади. Албатта, бугунгидай оғир вазиятда ишлаб чиқариш учун маҳаллий ресурслардан фойдаланиш катта кўмак бериши мумкин эди. Бинобарин, маълум бўлишича, ҳозирда бошқа минтақалардан катта қийинчиликлар билан олаётган химиявий маҳсулотларни биз Фарғона водийсидан ҳам ўзимизга келтиришимиз мумкин экан. Бу бир оддий мисол, албатта. Умуман, олганда эса республика ичидаги турли алоқаларни ривожлантириш, мана — биз учун бугунги учрашувдан кўзда тутилган энг муҳим мақсад.

Д. К. Шек, «Радиоэлектронтехприбор» концернига қарашли Жиззах аккумуляторлар заводи директорининг ўринбосари: — Машинасозлик тармоғи вакилларининг ҳамкорликдаги муносабатлари бизни ҳаяжонга солмай қўймайди. Бугунги учрашувга биз солиқ силсиласи, хом ашё, материалларни айирбошлаш, божхона қоидалари бўйича аниқ таклифларни тайёрлаб келдик. Чунки, 80 фоиз хом ашёни четдан оламиз. Россиядаги кўпгина корхоналар эса худди биздаги каби маҳсулотларни чиқаради. Агарда уларда солиқлар паст даражада бўлса, бизнинг маҳсулотларимиз рақобатбардош бўлолмайди.

С. Я. Яхшимуротов, Хоразмдаги 19-подшипниклар заводининг директори: — Заводимизда ишлаб чиқариш цехларининг қурилиши шу йил охирида ниҳоясига етади. Режаларимиз бўйича йилига 5 миллион дона подшипник ишлаб чиқарамиз, унинг асосий истеъмолчиси эса Тошкент қишлоқ хўжалиги машинасозлиги заводи бўлади. Шунинг учун маҳсулотларни сотиш бозори билан кенгроқ танишиш мақсадида мазкур кенгашга ташриф буюрдик.

Кенгашнинг барча қатнашчилари диққатини концернларнинг янги маҳсулотлари намуналари қўйилган кўргазма тортди. Йиғилганлар кўргазма орқали катта қизиқиш билан бу йил жорий этиладиган замонавий технологиялар билан ҳам танишдилар.

— Бундай экспозицияни кўрсанг албатта миянгга янги ғоялар келади, — дейди Наманагандаги «Электротерм» илмий ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори Х. Н. Нажмитдинов. — Бизнинг асосий йўналишимиз бўлган термик асбоб-ускуналарни ишлаб чиқаришни ривожлантириш борасида ҳали анча ишларни амалга ошириш лозим. Шунинг учун ўзимизга ишончли шерикларни излаяпмиз, қўшма корхона ташкил этиш учун ҳаракат қиляпмиз.

Дарҳақиқат, «Асбобсозлик», «Компрессор», «Миконд», «Ташавтоматика» заводлари, «Подъёмник», «Эльбор», «Фотон», «Технолог», «Узбексельмаш», Трактор ишлаб чиқариш бирлашмалари ва бошқа кўпгина корхоналарда чиқарилаётган маҳсулот намуналари ўрин олган кўргазма билан танишганларнинг маҳсулотлар сифати ва замонавий талабларга мувофиқ такомиллашганлиги, фойдалилигини кўриб кўзлари қувнади. Масалан, «Восток» илмий ишлаб чиқариш бирлашмасида тайёрланган халқ истеъмол молларини олайлик. Бир неча типдаги миксерлар, икки хил телефон аппарати, автомобиллар учун электрон ўт олдириш блоки, турли хил ҳалқа, тутқич, дасталар, ўйинчоқлар — булар корхона учун асосий маҳсулотлар ҳисобланмасада, бироқ халқимизнинг кундалик ҳаётида зарур бўлган бундай буюмларни тайёрлашга «Восток»да иккинчи даражали иш сифатида ёндошилмайди.

— Аҳоли учун чиқарилаётган маҳсулотлар турини, сифатини ҳам унутмаган ҳолда тобора кенгайтириб бориш ниятидамиз, — дейди бирлашма бош директори М. Г. Шакирзянов. — Ҳозир Ҳиндистондаги «Баттерфляй» фирмаси билан ошхона анжомлари ҳамда Американинг «Истлейнд» фирмаси билан факс қоғозларини чиқариш бўйича иккита қўшма корхона ташкил этдик. Тошу тарозига солиб кўрганда, истиқболлар катта, бироқ бир-бирига боғлиқ корхоналар билан ҳамкорлик алоқаларисиз илгарилаб бўлмаслиги аниқ.

Ҳақиқатан ҳам шундай.

Ойдин ҲАКИМОВА.

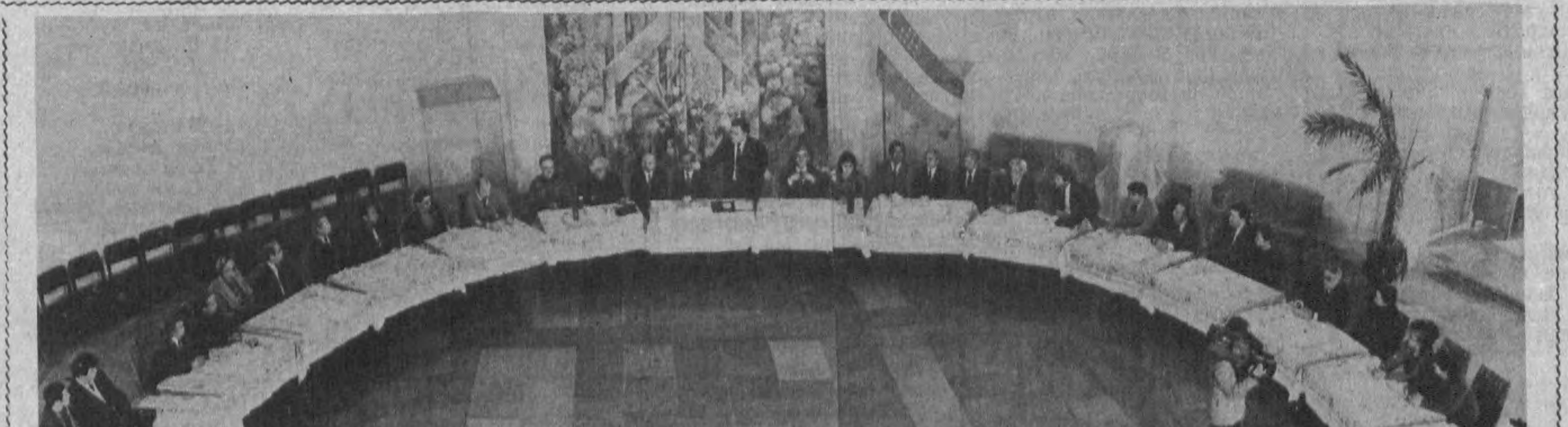

БИРДАМЛИК — ТИНЧЛИК АСОСИ

Республика байналмилал маданий марказида Ўзбекистон миллий маданий маркази раҳбарларининг учрашуви бўлиб ўтди. Бу ерга йиғилганлар шу йилнинг 3—4 январь кунлари Марказий Осиё давлат раҳбарларининг Тошкент учрашуви натижаларини муҳокама қилдилар. Улар қадимдан оға-инидай яшаб келган Марказий Осиё халқларининг бирдамлигини таъминлашда муҳим аҳамиятга молик бўлган бу учрашувни ижобий баҳолаб, беш республика давлат раҳбарлари ҳамда халқларига мурожаатнома қабул қилдилар.

Унда таъкидланишича, Ўзбекистонда фаолият кўрсатаётган барча миллий маданий марказлар Тошкент учрашувида илгари сурилган долзарб масалаларни қўллаб-қувватладилар. Шу билан бирга қўшни Тожикистон тупроғида бўлаётган қонли воқеаларга бефарқ эмасликлари, тожик халқининг дарди бутун Ўрта Осиё халқларининг дарди, фожиаси эканлиги кўрсатилиб, уларга ҳар томонлама инсонийлик ёрдамларини кўрсатишга тайёр эканликлари қайд қилинган.

Қабул қилинган мурожаатномалар бўйича сўзга чиққан Қурия маданий маркази уюшмасининг раиси Петр Ким, тожик маданий маркази раисининг ўринбосари Абдулла Ортиқбоев, немис маданий маркази раиси Федор Егель ва бошқалар халқлар бирдамлиги тинч-тотувликнинг асоси эканлигини таъкидладилар. Қирғиз маданий маркази раиси Суюн Қораев жумладан, шундай деди:

— Халқимизда бирлашган ўзар бирлашмаган тўзар, деган нақл бор. Марказий Осиё халқлари илгаридан оға-инидек тинч-тотув яшаб келганлар. Уларни панжанинг беш бармоғига қиёслайдилар. Бирини кесиб олса, иккинчиси оғрийди. Ҳозир Тожикистонда бўлган воқеалар бутун Марказий Осиё халқларини ташвишга солди. Уларнинг фожиаси бизнинг ҳам фожиамиз. Тожикистонда бинодаркушлик уруши оқибатларини тезроқ бартараф этиш, бу ердаги халқларнинг осуда ҳаётларини тиклаб олишлари учун қўлимиздан келган ёрдамимизни аямаймиз.

Республика байналмилал маркази раҳбарлари ҳам бу муҳим ҳужжатларга имзо чекдилар.

Назира СОДИҚОВА.

СУРАТЛАРДА: учрашувдан лавҳалар.

Рустам Шарипов суратлари.

(Мурожаатномалар и н и г матни газетамизнинг иккинчи саҳифасида эълон қилиняпти).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН МАДАНИЯТИ КУНЛАРИ ОЛДИДАН

ТАШКИЛИЙ КОМИТЕТ МАЖЛИСИ

Кеча Ўзбекистон Республикасида Қорақалпоғистон маданият кунларини ўтказиш бўйича ташкилий комитетнинг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди. Мажлисни ташкилий комитет раиси, Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари М. Қорабоев олиб борди.

Мажлисда Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашининг Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги доимий вакили Т. Хўжаниёзов, Ўзбекистон Республикаси маданият ишлари вазири вазифасини бажарувчи З. А. Ҳакимов, унинг ўринбосари Н. И. Иброҳимова, Тошкент шаҳар Ҳокимининг ўринбосари Ш. И. Жалилов, вазирликлар ва идоралар, ижодий уюшмалар раҳбарларининг кардош Қорақалпоғистон маданият кунларини Тошкентда ўтказиш юзасидан кўрилаётган тайёргарлик ҳақидаги ахборотлари тингланди.

Газетанинг шу сонига

УНУТИЛМАС УЧРАШУВЛАР ҲАДЯ ЭТАЖАК

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг қарорига биноан минг йиллар қаърига бориб тақалувчи тарихга эга қорақалпоқ халқининг маданияти кунлари айнан Тошкент шаҳрида ўтказилишини эшитгач, очиғи, қалбимда чексиз қувонч тўлқинлари жўш урди, десам муболаға бўлмас. Чунки ҳаётнинг миллионлаб чиғириқларидан доимо мағрур ва омон чиқиб келган ушбу буюк халқнинг асримизнинг 60-йиллари охирида туғилган авлодининг ажойиб йигит-қизлари билан бир неча йил биргаликда таҳсил олиш, улар билан қувончу ташвишларни баҳам кўриш бахтига сазовор бўлганман, қолаверса, уларнинг бой санъати ва маданияти мени ҳамиша ўзига ром этиб келган.

Балки шунинг учундир, яқинлашиб келаётган шодиёналарни сабрсизлик билан кутаётирман. Лекин нима бўлганда ҳам қорақалпоқ халқи беқиёс ҳурматга лойиқдир, бунга шак-шубҳамиз йўқ. Қорақалпоғистон Республикаси Маданият ишлари вазирининг биринчи муовини Баҳорбой Даулетмуротовнинг айтишича, қардош халқ санъати арбоблари, маданияти ходимлари 25 январь куни А. Навоий номидаги академик Катта театр биносида очиладиган маданият кунларига қизғин тайёргарлик кўрмоқдалар.

Унда Бердақ номидаги Қорақалпоғистон мусиқа ва Сапар Хўжаниёзов номли ёш томошабинлар театрларидан ташқари, республика филармонияси қошидаги «Аму тўлқини», Қорақалпоғистон Давлат телерадиокомпанияси ҳузуридаги «Муҳаммас» дуторчи қизлар дасталари ташриф буюрадилар. Шунингдек шодиёна кунлари Ўзбекистон ва Қорақалпоғистон халқ артистлари, Бердақ номидаги Давлат мукофоти соҳиблари Тамара Дошумова, Бозорбой Нодиров, хушовоз хонандалар, Ҳамза мукофоти совриндорлари Отажон Худойшукуров, Гулпарчин Сиримбетова, Қорақалпоғистон халқ ҳофизи Жақсилиқ Сиримбетовлар пойтахтликлар ва шаҳримиз меҳмонлари хизматида бўладилар.

Қорақалпоқ адабиёти дарғалари Тулепберген Қаипбергенов, Иброҳим Юсупов, бастакорлардан Нажмиддин Муҳамеддинов, Қурбонбой Зариддинов, мўйқалам усталари Жўлдасбой Изентоев, Жўлдасбой Қуттимуродовларнинг ташрифи, ўйлаймизки, уларнинг мухлисларига кўплаб унутилмас учрашув соатлари бахшида этади.

Шуҳрат АРМОН.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори

АҲОЛИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН ЖАМҒАРМАЛАР БАНКИ МУАССАСАЛАРИДА САҚЛАНАЁТГАН ОМОНАТЛАРИ БЎЙИЧА ЯНГИ ФОИЗ СТАВКАЛАРИНИ ТАСДИҚЛАШ ҲАҚИДА

Нархларнинг эркинлаштирилиши муносабати билан аҳоли жамғармаларини ўз қийматини йўқотишдан муҳофаза қилиш ва аҳоли пул маблағларини жамғарма банкларига қўшимча равишда жалб этиш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. Аҳолининг Ўзбекистон Давлат — тижорат жамғармалар банки муассасаларида сақланаётган омонатлари бўйича фоиз ставкалари қуйидаги миқдорларда тасдиқлансин:

— йўқлаб олинадиган омонатлар бўйича — 10 фоиз;

— сақланиш муддати белгиланган жамғармалар бўйича:

1 йилдан 3 йилгача — 20 фоиз;

3 йилдан 5 йилгача — 30 фоиз;

5 йилдан кўп бўлганда — 45 фоиз;

— ёшлар — мукофот омонатлари бўйича — 20 фоиз;

— мақсадли болалар омонатлари ва тўпланадиган омонатлар бўйича — 45 фоиз;

— ютуқли омонатлар бўйича — 6 фоиз.

2. Аҳоли омонатларининг Ўзбекистон Марказий банки ва тижорат банкларида кредит ресурслар сифатида жойлаштирилиши ҳисобига пайдо бўладиган жамғармалар банки муассасаларининг даромадлари аҳолининг омонатлари бўйича фоиз ставкаларни оширишнинг асосий манбалари этиб ҳисоблансин.

3. Янги фоиз ставкалари Ўзбекистон жамғармалар банки муассасаларида сақланаётган омонатларга 1993 йилнинг 1 январидан бошлаб жорий қилинсин.

4. Ушбу қарор қабул қилиниши муносабати билан Вазирлар Маҳкамасининг «Аҳолининг Ўзбекистон жамғармалар банки муассасаларида сақланаётган омонатлари бўйича фоиз ставкаларини ошириш ҳақида» 1992 йил 5 майдаги 223-сон қарори ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 16 январь.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

Бозор муносабатлари шаклланаётган ва нарх-навога эрк берилаётган шароитда республика ҳукумати аҳолини ижтимоий ҳимоялаш юзасидан, шу жумладан жамғарма банкида омонат тарзида сақланаётган шахсий жамғармаларга тааллуқли масалалар юзасидан аниқ мақсадни кўзловчи чора-тадбирларни амалга оширмоқда.

Вазирлар Маҳкамаси қабул этган қарорда омонатларнинг барча турлари бўйича ставкалар яна бир бор — уч баравардан зиёд оширилди:

Йўқлаб олинадиган омонатлар бўйича — 3 фоиздан 10 фоизга;

муддатли омонатлар бўйича:

— бир йилдан 3 йилгача сақланган омонатлар бўйича — 7 фоиздан 20 фоизга;

— 3 йилдан 5 йилгача сақланган омонатлар бўйича — 10 фоиздан 30 фоизга,

— 5 йилдан ортиқ сақланган омонатлар бўйича — 15 фоиздан 45 фоизга;

ёшлар — мукофотли омонатлари бўйича — 7 фоиздан 20 фоизга;

болалар мақсадли омонатлари бўйича — 15 фоиздан 45 фоизга;

Тўпланадиган омонатлар бўйича — 15 фоиздан 45 фоизга;

ютуқли омонатлар бўйича — 2 фоиздан 6 фоизга;

Бу тадбир аҳолининг бўш пул маблағини омонат банкида сақлашдан манфаатдорлигини ошириш ва уни пулнинг қадрсизланишидан ҳимоя қилиш имконини беради.

Масалан, янги фоиз ставкалари бўйича **муддатли омонатларнинг ҳар 1000 сўми ҳисобига** сақлаш муддати тугагандан кейин қуйидагича даромад олинади:

1 йилдан 3 йилгача — биринчи йил 200 сўм, иккинчи йил 440 сўм ва учинчи йил 728 сўм;

3 йилдан 5 йилгача — биринчи йил 300 сўм, иккинчи йил 690 сўм, учинчи йил 1197 сўм, тўртинчи йил 1856 сўм ва бешинчи йил 2712 сўм;

5 йилдан ортиқ — биринчи йил 450 сўм, иккинчи йил 1102 сўм, учинчи йил 2048 сўм, тўртинчи йил 3419 сўм, бешинчи йил 5407 сўм.

Болалар учун мавжуд мақсадли омонатлар ва жамғарма омонатлари бўйича ҳам айнан шундай даромад олинади.

Пулни қўлда сақлаш унинг қадрсизланишига олиб боради, энди фуқаролар ўз маблағларини жамғарма банкка омонатга қўйсалар, янги фоиз ставкаларига мувофиқ омонатнинг тури ва миқдорига, сақлаш муддатига қараб мўмай даромад олишлари мумкин.

Бугунги кун нафаси

РЕСПУБЛИКАМИЗДА

● «Хўжалик жамиятлари ва ширкатлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни амалга киритилди.

● Гулистонда янги такси саройи фойдаланишга топширилди.

● Бухоро амирининг ёзлик боргоҳи — Ситораи Моҳи Хосада сарой ашёлари кўргазмаси очилди.

● Навоий шаҳрида Ернинг сунъий йўлдоши орқали дунёнинг исталган шаҳри билан телефон орқали боғланиш имконини берадиган станция ишга тушди.

ҲАМДЎСТЛИКДА

● Беларусь расмий доиралари Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги давлат раҳбарларининг учрашуви 22 январь куни Минскда бошланишини маълум қилдилар. 21 январь куни Ҳамдўстлик ҳукумат бошлиқларининг учрашувини ўтказиш мўлжалланмоқда.

● Бугун Олмаотада Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоев билан Арманистон Президенти Левон Тер-Петросян ўртасида музокаралар бошланди. Олий даражадаги учрашувдан сўнг икки томонлама муносабатлар асослари ҳамда савдо-иқтисодий соҳаларда ҳамкорлик қилиш тўғрисидаги ҳужжатларни имзолаш кўзда тутиляпти.

● 24 январь куни Ингушистон Республикасида Президент сайловлари ўтказиладиган бўлди. Давлат бошлиғи лавозимига маҳаллий маъмуриятнинг собиқ бошлиғи генерал-майор Руслан Аушевнинг ягона номзоди кўрсатилди.

● Россияда нефть қазиб олиш қисқариб боряпти. 1992 йилда бу ерда 384 миллион тонна нефть қазиб олинди. Бу 1991 йилги даражадан 64 миллион тонна камдир.

● ВАЗ ўз енгил автомашиналарига янги нархлар ўрнатди. Эндиликда «ВАЗ-21099» — 6,6 миллион сўм, «ВАЗ-2107» — 4,4 миллион ва «Нива» — 3,5 миллион сўм туради. Жажжи «Ока»нинг нархи эса 1 миллион 630 минг сўм бўлди.

● Ашгабатда Ҳамдўстлик қатор давлатларининг табиий газ етказиб бериш юзасидан музокаралари бўлиб ўтди. Унда табиий газнинг ва бу табиий газни етказиб беришнинг янги нарх-наволарига келишиб олинди.

● Россия Олий Кенгаши қарорига биноан 1993 йил 1 февралдан бошлаб бу давлатда қарилик бўйича пенсиянинг энг кам миқдори ойига 4270 сўм қилиб белгиланди.

● Тожикистонга Тошкентдан тиббий ходимлар гуруҳи келди. Улар аҳолига тиббий ёрдам кўрсатишга киришдилар.

ХОРИЖДА

● Венада Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик бўйича кенгаш сессияси танаффусдан сўнг ўз ишини давом эттирди. Унда қитъада ишонч ва хавфсизликни таъминлаш, қуролсизланиш ҳамда қурол-яроғлар устидан назорат қилиш билан боғлиқ масалалар мажмуи муҳокама этилмоқда.

● Қирғизистон Президенти Асқар Акаевнинг Исроилга расмий сафари давом этмоқда.

● Халқаро валюта жамғармаси мутахассислари фикрига кўра, Латвия иқтисодиёти жар ёқасига келиб қолган.

● Бугун Грузия Давлат кенгашининг раиси Эдуард Шеварднадзенинг Эронга расмий ташрифи бошланди. Ташриф давомида ҳар икки давлат ўртасида қатор ҳужжатларни имзолаш кўзда тутиляпти.

● Хитой яқин вақт ичида космик фазога ўз метеорологик йўлдошини олиб чиқиш ниятида. Хитой ҳозир фойдаланаётган Япония сунъий йўлдошидан олаётган маълумотлардан қониқмаётганлиги учун шундай қарорга келди.

● Халқаро таъмирлаш ва тараққиёт банки Россияга йилига 2—2,5 миллиард доллар миқдорида қарз ажратишни мўлжаллаяпти.

Ўзбекистон Республикасининг Қонуни

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФУҚАРОЛАРИДАН, АЖНАБИЙ ФУҚАРОЛАРДАН ВА ФУҚАРОЛИГИ БЎЛМАГАН ШАХСЛАРДАН ОЛИНАДИГАН ДАРОМАД СОЛИҒИ ТЎҒРИСИДА» ҲАМДА «КОРХОНАЛАР, БИРЛАШМАЛАР ВА ТАШКИЛОТЛАРДАН ОЛИНАДИГАН СОЛИҚЛАР ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНЛАРИГА ЎЗГАРТИШ ВА ҚЎШИМЧАЛАР КИРИТИШ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши **қарор қилади:**

I. 1991 йил 15 февралдаги «Ўзбекистон Республикаси фуқароларидан, ажнабий фуқаролардан ва фуқаролиги бўлмаган шахслардан олинадиган даромад солиғи тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1991 йил, № 4, 88-модда), Ўзбекистон Республикасининг 1991 йил 14 июндаги Қонуни билан (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1991 йил, № 8, 191-модда), 1991 йил 20 ноябрдаги Қонуни билан (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1992 йил, № 1, 49-модда), 1992 йил 14 январь ва 2 июлдаги қонунлари билан киритилган ўзгартишлар билан) қуйидаги ўзгартиш ва қўшимчалар киритилсин:

1. 3-модда 1-бандининг «р» бандчасидаги «солиқ солинмайдиган минимумнинг бир ярим баробаригача» деган сўзлар «солиқ солинмайдиган минимум ойлик миқдорининг бир ярим баробаригача» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

2. 3-модда 1-бандининг «с» бандчасидаги «йилига солиқ солинмайдиган минимумнинг уч баробаригача» деган сўзлар «йилига солиқ солинмайдиган минимум ойлик миқдорининг уч баробаригача» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

3. 4-модда 1-бандининг «а» бандчаси «Ўзбекистон Республикаси қонунларида белгиланган» деган сўзлардан кейин «йиллик» деган сўз билан тўлдирилсин.

4. 8-модданинг 1-бандида келтирилган жадвал қуйидагича таҳрирда баён этилсин:

Солиқ солинадиган йиллик даромаднинг миқдори (солиқ солинмайдиган минимум чегирилган ҳолда)	Солиқ суммаси
иш ҳақи солиқ солинмайдиган ойлик минимуми 36 баробари миқдоригача	14 фоиз
иш ҳақи солиқ солинмайдиган ойлик минимуми 36 баробари (+1 сўм) миқдоридан 48 баробари миқдоригача	солиқ солинмайдиган ойлик минимуми 36 баробари миқдоридан олинадиган солиқ +36 баробаридан ортиқ сумманинг 16 фоизи
иш ҳақи солиқ солинмайдиган ойлик минимуми 48 баробари (+1 сўм) миқдоридан 60 баробари миқдоригача	солиқ солинмайдиган ойлик минимумнинг 48 баробари миқдоридан олинадиган солиқ +48 баробаридан ортиқ сумманинг 20 фоизи
иш ҳақи солиқ солинмайдиган ойлик минимуми 60 баробари (+1 сўм) миқдоридан 90 баробари миқдоригача	солиқ солинмайдиган ойлик минимумнинг 60 баробари миқдоридан олинадиган солиқ +60 баробаридан ортиқ сумманинг 30 фоизи
иш ҳақи солиқ солинмайдиган ойлик минимуми 90 баробари (+1 сўм) миқдоридан 120 баробари миқдоригача	солиқ солинмайдиган ойлик минимумнинг 90 баробари миқдоридан олинадиган солиқ +90 баробаридан ортиқ сумманинг 40 фоизи
иш ҳақи солиқ солинмайдиган ойлик минимуми 120 баробари (+ 1 сўм) миқдори ва ундан юқори	солиқ солинмайдиган ойлик минимумнинг 120 баробаридан олинадиган солиқ +120 баробардан ортиқ сумманинг 50 фоизи

5) 8-модда 1-бандининг иккинчи қисми «фавқулодда ҳолларда» деган сўзлардан кейин «12 фоиздан кам бўлмаган миқдорда» деган сўзлар билан тўлдирилсин.

II. 1991 йил 15 февралдаги «Корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлардан олинадиган солиқлар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонунига (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1991 йил, №4, 86-модда), 1991 йил 14 июндаги қонуни билан (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1991 йил, № 8, 191-модда), 1991 йил 20 ноябрдаги Қонуни билан (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1992 йил, № 1, 50-модда), 1992 йил 14 январь ва 2 июлдаги қонунлари билан киритилган ўзгартишлар билан) қуйидаги ўзгартиш ва қўшимчалар киритилсин:

1. Муқаддимадан «экспорт-импорт солиғи» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

2. Муқаддима қуйидагича мазмунда бўлган қисм билан тўлдирилсин:

«Маҳсулотлар жўнатилганлиги, ишлар бажарилганлиги ва хизматлар кўрсатилганлиги тўғрисидаги ҳисоб-китоб ҳужжатлари тақдим этилса, ушбу Қонунга биноан маҳсулотлар, ишлар ва хизматлар реализация қилинган ҳисобланади».

3. 3-модданинг 2-банди қуйидагича таҳрирда баён этилсин:

«2. Ушбу Қонунда маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни реализация қилишдан келган тушум дейилганда жўнатилган маҳсулот, бажарилган иш ва кўрсатилган хизмат учун тақдим этилган ҳисоб-китоб ҳужжатлари бўйича олинган сумма тушунилади».

4. 3-модданинг 3-бандидаги «сотиб олинган» деган сўзлар «тақдим этилган» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

5. 4-модданинг иккинчи хат боши «мол-мулкка, транспорт воситаларининг эгаларига солинадиган солиқлар» деган сўзлар билан тўлдирилсин.

6. 4-модданинг саккизинчи хат бошисидаги «ва савдо маркасидан фойдаланиш» деган сўзлар «савдо маркасидан фойдаланиш ва сотиб олинадиган брокерлик ўринлари» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

7. 4-модданинг ўн бешинчи хат боши қуйидагича таҳрирда баён этилсин:

«реклама учун амалдаги меъёрлар бўйича кетган харажатлар суммаси».

8. 4-модданинг ўн еттинчи хат боши чиқариб ташлансин.

9. 5-модданинг 3-банди чиқариб ташлансин.

10. 6-модда 1-бандининг иккинчи қисмидаги «30» рақами «35» рақами билан алмаштирилсин.

Шу банд қуйидагича таҳрирдаги қисм билан тўлдирилсин:

«Фан ва илмий хизмат кўрсатиш корхоналари учун солиқ ставкалари Вазирлар маҳкамаси томонидан алоҳида тартибда белгиланади».

11. 6-модданинг 2-банди чиқариб ташланиб, умуман 6-модда ва 6-модда 1-банди биринчи хат бошисининг тартиб рақамлари тегишинча ўзгартирилсин.

12. 6-модда 3-бандининг иккинчи қисмидаги «15» рақами «10» рақами билан алмаштирилсин.

13. 9-модданинг «е» бандидаги «ўз устав» деган сўзлар «хайрия» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

14. 9-модданинг «о» банди қуйидагича таҳрирда баён этилсин:

«о) Қизил Ярим ой жамияти корхоналари ва ташкилотлари асосий фаолиятлари бўйича жамиятнинг хайрия вазифаларини бажаришда тўлиқ фойдаланиш шарти билан;»

15. 9-модда қуйидаги таҳрирдаги «п» банди билан тўлдирилсин:

«п) ижодий уюшмалар ва уларнинг корхоналари асосий ишлаб чиқариш фаолиятидан олган ва ижодий уюшмаларнинг устав фаолиятини бажариш учун сарфлайдиган даромадлари».

16. 11-модда қуйидагича таҳрирдаги тўртинчи банд билан тўлдирилсин:

«4) Ўзбекистон Республикаси инвестиция дастурига киритилган лойиҳаларга капитал маблағлар ажратаётган чет эл капитали иштирокидаги биргаликдаги корхоналар ўз ишининг дастлабки беш йилида.»

17. 12-модданинг учинчи хат бошисидаги биринчи гап қуйидаги таҳрирда баён қилинсин:

«Ишлаб чиқаришни инвестициялашга, конверсиялашга, шунингдек озиқ-овқат маҳсулотлари, бинокорлик материаллари, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни инвестициялашга олинган қарзларни қоплашга кетадиган сарф-харажатларнинг 50 фоизига».

18. 12-модданинг саккизинчи хат бошисидаги «ижодий уюшмалар» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

19. 12-модда сўнгги қисмдаги «ва ўзга хайрияларга» деган сўзлардан кейин қуйидагича таҳрирдаги янги хат бошилар билан тўлдирилсин:

«мулкчилик шаклидан қатъи назар, корхоналарнинг ногиронларга мўлжалланган ижтимоий-маданий иншоотлар, спорт иншоотлари қуришни, улар учун асбоб-ускуналар олишни, уларни сақлашни пул билан таъминлашга ажратадиган маблағга;

(ишловчилар сони 34 нафардан кам бўлмаган корхоналарда) белгиланган меъёрдан ортиқча равишда ишга жойлаштирилган ногиронларнинг ҳар 2,5 фоизининг даромадидан олинадиган солиқнинг бир фоизига тўғри келадиган миқдорга;

чет эл капитали иштирокидаги корхоналар даромадининг ишлаб чиқаришни кенгайтириш, технологияни янгилаш ва ижтимоий дастурларни рўёбга чиқариш учун қайта инвестициялайдиган қисмига.»

20. 17-модданинг сўнгги хат боши қуйидагича таҳрирда баён этилсин:

«Ўзбекистон Республикаси ҳудудида импорт товарларини (ишларини, хизматларини) ва товарларни (ишларни, хизматларни) чет эл валютасида реализация қилиш оборотлари».

Ушбу модда қуйидагича таҳрирдаги қисм билан тўлдирилсин:

«Акцизларга тенглаштирилган товарлар бўйича қўшилган қийматга солинадиган солиқни ҳисоблаб чиқишда акцизлар суммаси солиқ солинаётган оборотга қўшилади.»

21. 18-моддадаги «30» рақами «25» рақами билан алмаштирилсин.

22. 19-модданинг 1, 2 ва 4-бандлари чиқариб ташланиб, модда бандларининг тартиб рақамлари тегишинча ўзгартирилсин.

23. 19-модданинг 24-банди:

«аҳолига қарашли автомобилларни ремонт қилиш ва уларга техника хизмати кўрсатиш борасидаги хизматлар» деган сўзлар билан тўлдирилсин.

24. 19-модда қуйидагича таҳрирдаги 28, 29 ва 30-бандлар билан тўлдирилсин:

«28) стенография хизматлари;

29) ваколатли давлат ташкилотлари ўтказадиган экологик экспертиза хизматлари;

30) корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва фуқароларнинг мол-мулкини ҳимоя қилиш бўйича ички ишлар идоралари ҳузуридаги идорадан ташқари қўриқлаш хизматлари (фуқароларнинг квартираларига ва халқ хўжалиги объектларининг биноларига асбоб-ускуналар ўрнатиш ва қўриқлаш, ёнғиндан ҳимоя қилиш сигнализациялари монтаж қилиш борасидаги хизматлар бундан мустасно).»

25. V боб чиқариб ташланиб, кейинги боблар ва моддаларнинг тартиб рақамлари тегишинча ўзгартирилсин.

26. 28-модда қуйидагича таҳрирда баён этилсин:

«Ўзбекистон Республикасидан ташқарига хом ашё ресурслари ва маҳсулотлар реализация қилувчи корхоналар солиқ тўловчилар ҳисобланади».

27. 30-модда қуйидагича таҳрирда баён этилсин:

«Корхоналарнинг мол-мулкига 1 фоиз ставка бўйича солиқ солинади.

Ҳисоблаб чиқарилган солиқ суммаси мажбурий тўлов тарзида биринчи навбатда маҳсулот ишлаб чиқариш (ишлар бажариш, хизматлар кўрсатиш) учун кетган харажатларга ажратган ҳолда бюджетга ўтказилади».

28. 39-модда қуйидагича таҳрирда баён этилсин:

«Ушбу Қонунни татбиқ этишга доир йўриқномалар Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси ҳузуридаги Бош давлат солиқ бошқармаси томонидан биргаликда чиқарилади».

Ўзбекистон Республикасининг Президенти

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1992 йил 9 декабрь.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ҚАРОРИ

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФУҚАРОЛАРИДАН, АЖНАБИЙ ФУҚАРОЛАРДАН ВА ФУҚАРОЛИГИ БЎЛМАГАН ШАХСЛАРДАН ОЛИНАДИГАН ДАРОМАД СОЛИҒИ ТЎҒРИСИДА»ГИ ҲАМДА «КОРХОНАЛАР, БИРЛАШМАЛАР ВА ТАШКИЛОТЛАРДАН ОЛИНАДИГАН СОЛИҚЛАР ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНЛАРИГА ЎЗГАРТИШ ВА ҚЎШИМЧАЛАР КИРИТИШ ҲАҚИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ ТАРТИБИ ХУСУСИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. «Ўзбекистон Республикаси фуқароларидан, ажнабий фуқаролардан ва фуқаролиги бўлмаган шахслардан олинадиган даромад солиғи тўғрисида»ги ҳамда «Корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлардан олинадиган солиқлар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Қонун 1993 йил 1 январдан бошлаб амалга киритилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси бир ой муддат ичида:

— корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлардан, шу жумладан фан ва илмий хизмат кўрсатиш соҳасидаги корхоналар учун даромад солиғи ставкаларини белгиласин;

— ҳукуматнинг, вазирликлар ва идораларнинг меъёрий ҳужжатларини уқтириб ўтилган Қонунга мувофиқлаштирсин;

— ушбу Қонуннинг ижро этилишини таъминловчи меъёрий ҳужжатларни қабул қилсин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси

Ш. ЙЎЛДОШЕВ.

Тошкент шаҳри, 1992 йил 9 декабрь.

МАРКАЗИЙ ОСИЁ ДАВЛАТЛАРИНИНГ БОШЛИҚЛАРИГА

МУРОЖААТНОМА

Биз, Ўзбекистонда яшовчи турли халқларнинг вакиллари, миллий-маданий марказларнинг ҳамда Ўрта Осиё ва Қозоғистон халқлари ҳамкорлиги ва тараққиётига кўмаклашувчи халқаро уюшманинг фаоллари минтақамиз давлатлари бошлиқларининг 1993 йил 3—4 январда Тошкент шаҳрида бўлиб ўтган учрашуви якунларини ғоят завқланиб кутиб олдик.

Бу учрашув ҳақли равишда саховатли ўлкамиз мамлакатлари ва халқларининг сифат жиҳатидан янги ўзаро муносабатларини ривожлантиришда бурилиш нуқтаси бўлиб тарихга киради.

Ўзбекистон, Қозоғистон, Қирғизистон, Туркманистон Президентлари ва Тожикистон Олий Кенгаши Раиси қабул этган ахборот шу муқаррар ҳақиқатни яққол тасдиқлади: давлатлар ва халқлар энг мураккаб муаммоларни биргаликда ҳал этишлари, жамият турмушининг турли соҳаларида туб ўзгаришларни тезроқ амалга ошириш борасидаги куч-ғайратларни мувофиқлаштиришлари мумкин ва лозим. Шу йўлгина ҳозирги қийинчиликлардан қутулишга олиб боради.

Давлат бошлиқлари бўлган Сизларнинг зиммангизга минтақа халқлари бамисоли битта азим чинорнинг шохлари каби шу қийин замонни оғир оқибатларсиз ўтказибгина қолмай, айни вақтда ҳозирги ва келажак авлодларнинг муносиб яшаши учун шарт-шароит яратилиши учун ҳам имкони бўлган ҳамма ишни қилишдек жуда катта масъулият юклатилган.

1993 йилнинг дастлабки кунларида Сизлар миллион-миллион кишиларнинг дилида катта умид ва орзу, эртанги кунга ихлос ва ишонч уйғотдингиз.

Халқлар, холис ниятли барча кишиларнинг, миллатидан, динидан ва сиёсий маслакларидан қатъи назар, кучли орзу-умидларини, тинчлик ва тотувликка, дўстлик ва яхши қўшничиликка, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдамлашувга ишончини изҳор эта олдингиз.

Халқаро сиёсий луғатга Марказий Осиё деган янги тушунчани киритганингиз чинакам тенг ҳуқуқли, қардошларча ҳамкорлик йўлидан қатъият билан боришга азму қарор берганингизнинг далилидир. Энди бирон-бир давлатни анъанавий ягона минтақамиздан ажратишга ҳатто расмий баҳона ҳам йўқ. Марказий Осиё ҳамиша унда яшовчи барча халқлар учун меҳрибон муштарак хонадон бўлиб қолишига, тинчлик, тараққиёт, миллатлараро иноқлик ва сиёсий барқарорлик намунасини кўрсатишига ишонамиз.

Жонажон Ўзбекистонимиз айни шу йўлдан изчиллик билан шахдам одим ташламоқда. Республикамизнинг барча фуқаролари — ўзбекистонликлар эркин, равнақ топувчи, демократик жамият барпо этишдек мана шу бунёдкорлик йўлини бажонидил қўллаб-қувватлайдилар. Бошқа қардош давлатлар ҳам айни шу йўлдан бораётганини билганимиз учун шу қийин йўлдаги муаммоларни биргаликда бартараф этиш осонроқ бўлишига аминмиз. Мамлакатларимиз имзолаган давлатлараро шартнома ва битимларни амалга оширишга эътиборни кучайтиришингизни, уларнинг ижросини назорат қилишнинг ишончли воситасини яратишингизни сўраймиз.

Биз халқларимиз бахт-саодати йўлидаги фаолиятингиз учун чин қалбдан самимий ташаккур ва миннатдорчилик изҳор этиш билан бирга ҳар бир кунингиз, ҳар бир қадамингиз халқларни жипслаштиришга, бирлигимизни сақлаб қолиш ва мустаҳкамлашга, Тошкент учрашувида Сизлар белгилаган барча режаларни амалда рўёбга чиқаришга қаратилишига ишонамиз.

Машаққатли ва масъулиятли ишингизда Сизларга муваффақият, куч-ғайрат, умидворлик ва матонат тилаймиз.

Миллий маданият марказлари, жамиятлари, уюшмалари номидан:

арманлар жамоасидан	**Г. С. Дереникян**
озарбайжонлар жамоасидан	**И. Мамедов**
бошқирдлар жамоасидан	**М. Г. Гайсин**
Бухоро яҳудийлари жамоасидан	**П. М. Ниёзов**
дунганлар жамоасидан	**М. Д. Сауров**
яҳудийлар жамоасидан	**Р. Г. Рабич**
эронийлар жамоасидан	**Э. Н. Хўжаев**
қозоқлар жамоасидан	**У. Дулдулов**
қорақалпоқлар жамоасидан	**А. Зокиров**
қирғизлар жамоасидан	**С. Қораев**
корейслар жамоасидан	**А. В. Ли**
литваликлар жамоасидан	**И. М. Дервинес**
немислар жамоасидан	**Т. Д. Екель**
поляклар жамоасидан	**А. Левинский**
республика байналмилал жамиятидан	**О. Каримов**
руслар жамоасидан	**В. Емельянов**
тожиклар жамоасидан	**С. Қурбонов**
турклар жамоасидан	**У. Салмонов**
туркман зиёлилари номидан	**Жумақилич Омонов**
уйғурлар жамоасидан	**А. Б. Бараев**
Ўрта Осиё ва Қозоғистон халқлари ҳамкорлиги ва тараққиётига кўмаклашувчи халқаро уюшмадан	**А. Қ. Уқубоев.**

Тошкент шаҳри, 1993 йил 15 январь.

МАРКАЗИЙ ОСИЁ ХАЛҚЛАРИГА

МУРОЖААТНОМА

Азиз дўстлар! Ҳурматли ота-оналар, опа-сингил ва ака-укалар! Биз сизларга Ўзбекистон Республикасида ишлаб турган миллий маданият марказлари номидан мурожаат қилаяпмиз.

Тожикистонда содир бўлган фожеали воқеаларни, қардош республика халқлари бошига тушган кулфат, азоб-уқубатларни ҳаммамиз биламиз ва ачиниб қайғурамиз.

Биродаркушлик урушини бошлаган кучларнинг сиёсий ғаламисликлари ва жиноий масъулиятсизликлари натижасида минглаб бегуноҳ кишилар қурбон бўлди. Қўшниларимизнинг ўн минглаб уйлари вайрон бўлди. Обод шаҳар ва қишлоқлари култепага айланди. Одамлар мол-мулкидан маҳрум бўлиб, ўз юртида қочоқ бўлиб қолди.

Марказий Осиёнинг барча халқлари бу аянчли воқеаларга ич-ичларидан ачинмоқдалар, турли миллатларга мансуб аҳолининг оғир аҳволига, оч ва яланғоч болаларга, даҳшат ичида қолган оналарга, оқсоқолларнинг мусибатларига ҳамдард бўлмоқдалар.

Қиш-қировли кунлар бошланди, деҳқонларнинг фидокорона меҳнати эвазига етиштирилган ҳосилнинг кўп қисми далада қолди, кўмир, ўтин, нон, сут ва бошқа маҳсулотлар, кўрпа-тўшак ва аввало фалокатзадаларга эътибор ва ҳайрихоҳлик етишмаяпти. Миллати ва динидан қатъи назар, бутун аҳоли оғир аҳволда қолди. Халқимиз: ўрмонга ўт кетса, ҳўлу қуруқ баробар, деб бекорга айтмаган.

Мана шундай шароитда Тожикистон халқлари бизга ишонч билан қарамоқдалар, қардошларнинг беғараз ва дўстона ёрдамига умид қилмоқдалар. Давлатларимиз, халқларимиз ҳамиша дўст ва яхши қўшни бўлиб яшаб келганликларини эсга олайлик. Неча минг йиллар давомида биз ёнма-ён яшаб келдик, қувонч ва қайғуларни ҳамиша бирга баҳам кўрдик, оғир кунларда бир-биримизга кўмаклашдик. Бугун ҳам мана шундай кун келди, қўшнинг тинч, сен тинч. Қўшниларимизни кулфатда қолдирмаймиз.

Қардош республикадаги тожик халқи ва бошқа халқлар бутун кўп асрлик тарих давомида қийинчилик ва маҳрумликларга неча марталаб дуч келганлар, аммо ҳамиша ҳам уларни мардонавор енгиб ўтганлар. Бу гал ҳам шундай бўлади.

Бу ишда ҳаммамиз унга мададкор бўлайлик, шу саховатли минтақада бирга яшаб турган барча қардош халқларнинг ёрдами билан қийинчиликлар осонроқ бартараф этилади.

Кўҳна Тожикистоннинг ўз ободлиги, ҳақиқий мустақиллигига эришиш йўли машаққатли бўлди. Бошқа суверен давлатларнинг йўли ҳам осон эмас. Қардош қўшниларнинг аччиқ сабоқлари шунга яна бир бор ишонтирадики, биз фақат биргаликда, фақат дўст ва тотув бўлгандагина ўз мақсадларимизга ета оламиз, минтақадаги барча халқларнинг равнақи ва тараққиётига эриша оламиз. Якка-ёлғиз бахтиёр бўлиб бўлмайди.

Мамлакатларимиз раҳбарларининг куч-ғайратларини бирлаштириш йўлидаги саъй ҳаракатларини маъқуллаймиз ва тўла-тўкис қўллаб-қувватлаймиз. Марказий Осиё давлатлари бошлиқларининг 3—4 январь кунлари Тошкентда бўлиб ўтган учрашуви ижтимоий-иқтисодий қийинчиликлардан қутулиш йўлларини биргаликда излашнинг яққол далили бўлди. Қардош Тожикистонни қўллаб-қувватлаш юзасидан қабул қилинган қарорлар бизни руҳлантириб юборди. Унга ҳозирнинг ўзидаёқ ҳар томонлама ёрдам берилмоқда.

Бироқ, бизнинг шароитимизда жамики муаммоларни фақат давлатларнинг зиммасига юклаб қўйиш инсофдан эмас, деб ҳисоблаймиз. Биз ҳаммамиз — оддий кишилар бу машаққатларнинг бир қисмини ўз зиммамизга олишимиз мумкин ва лозим. Қўшниларга қўлимиздан келганча озиқ-овқат, кийим-кечак, кўрпа-тўшак, пул билан ёрдам берайлик. Ҳозир улар ҳамма нарсага муҳтож.

Биз — ўзбекистонликлар, барча миллий маданият марказларининг намояндалари 22 миллионли Ўзбекистон халқининг хоҳиш-иродасини ифодалаб, Марказий Осиё давлатларининг барча фуқароларини, ҳамма халқларини республикаларимизда қардош Тожикистонга ёрдам махсус инсонпарварлик жамғармаларини ташкил этишга даъват қиламиз. Сиёсий партияларни, жамоат ташкилотларини, меҳнат жамоаларини, ишбилармонларни ва барча холис ниятли кишиларни мурожаатномамизни қўллаб-қувватлашга чақирамиз. Бу хайрли ва олижаноб ишдан ҳеч ким четда қолмаслиги керак.

Марказий Осиё давлатларининг ҳукуматларидан бизнинг таклифимизни қўллаб-қувватлашини ва шу ҳақда белгиланган тартибда қарор қабул қилишни сўраймиз.

Ўзбекистон Республикаси миллий маданият марказлари вакилларининг йиғилишида қабул этилди.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 15 январь.

• Анъаналар—халқ мулки

«МЕҲР ҚОЛУР, ОҚИБАТ ҚОЛУР...»

Маҳаллаларга бўлган эътибор кундан кунга ортиб бормоқда. Кейинги пайтда шаҳримиздаги кўплаб мавзе, даҳалар маҳаллаларга айлантирилди. Бундан кўзланган мақсад — маънавий қадриятларимизнинг асоси бўлган одамийлик, меҳр-оқибатни тиклашдир.

Ўтган йили Чилонзор районидаги 18-даҳа ҳам ана шундай ҳамжиҳатлик масканига айлантирилиб, унга «Меҳржон» номи берилганди. Шу қисқа вақт ичида бу жамоада кўпгина хайрли тадбирлар амалга оширилди. Айни пайтда 10 минг нафарга яқин турли миллат вакиллари аҳил-иноқ яшамоқдалар. Яқинда эса шу маҳаллада «Меҳр қолур, оқибат қолур» деб номланган байрам кечаси бўлиб ўтди. Жамоа аҳли тўкин дастурхон атрофида бирбирлари билан дилдан суҳбатлашдилар. Оқсоқоллар, меҳнат ва уруш фахрийлари, пиру-бадавлат онахонлар давраннинг кўрки бўлишди. Тантанада, айниқса, «Меҳржон» номига муносиб бўлиш кераклиги тўғрисида илиқ сўзлар айтилди. Республика «Маҳалла» хайрия жамғармасининг раиси Шукур Темуров, республика Меҳр-шафқат ва саломатлик жамғармаси раисининг ўринбосари Мухтор Усмонхўжаев, «Тинчлик» жамғармасининг раиси Муаттар Пўлатова, элшунос олим Билол Аминов, шоир Наримон Орифжоновлар сўз олиб, қадриятларимиз мезони бўлган меҳр-оқибат ҳақида гапирдилар.

— Бундай фазилатлар инсонларни бир-бирларига боғлаб турувчи кўринмас риштадир. Ана шу риштанинг нечоғлик мустаҳкам бўлиши маҳалла аҳлининг ҳамжиҳатлигига боғлиқ,— деди маҳалла комитетининг раиси Музаффар Жаъфаров.

Кечада юқоридаги жамғарма ва ташкилотлар маҳалланинг ночор, кўп болали, кам таъминланган оилаларига ёрдам тариқасида пул, кийим-кечаклар тортиқ қилдилар. Маросимни уюшқоқлик билан ташкил қилишда маҳалла фаолларининг жонбозлиги яққол кўзга ташланди. Шунингдек, «Чевар» ишлаб чиқариш бирлашмаси қошидаги «Нозли ёр», Абдулла Қаҳҳор маданият уйининг «Дурдона», Акмал Икромов район маданият уйи қошидаги «Кўнгил» ашула ва рақс дасталари ўзларининг дилрабо куй-қўшиқ ва рақслари билан йиғилганларни хушнуд этишди. Чилонзор районидаги 29-озиқ-овқат дўкони ва нон маҳсулотлари ишлаб чиқариш бирлашмасининг қандолат цехи ҳомийликни ўз зиммаларига олишди.

Баҳс-мунозараларга бой, таърифлашга тилинг лол бўлган бундай анъаналар тез-тез ўтказилиши мақсадга мувофиқдир. Миллатимизга хос бўлган ажойиб, гўзал фазилатларни тиклаш, камол топтириш, қайғули ва қувончли кунларда бир-биримизни қўллаб-қувватлашимиз ҳар бир фуқаронинг асосий бурчи бўлиши зарур.

Назира СОДИҚОВА,
Гулзода МАМБЕТОВА.

СУРАТЛАРДА: «Меҳр қолур, оқибат қолур» тантанасидан лавҳалар.

Засим Соколов суратлари.

• Бўлажак ишбилармонларга маслаҳатлар

АКЦИЯ ОЛИШГА ШОШИЛМАНГ

Ҳозир кўпчилик майда корхоналар хусусийлаштирилмоқда, кичик ва қўшма корхоналарнинг сони ортиб бормоқда, фермерлик ҳаракатига ҳам замин қўйилди. Келгусида менинг ҳам бирор бир хусусий иш билан машғул бўлиш ниятим бор. Бироқ қандай ишни танлаганим маъқул ва кейинчалик «куйиб» қолмаслик учун биринчи галда нималарга аҳамият беришим керак, шу саволлар мени қийнаяпти. Илтимос, газетангиз саҳифалари орқали бўлажак ишбилармонларга маслаҳатлар мавзунда мақола ёритсангизлар.

Эркин Аҳмедов,
Тошкент Давлат университетининг толиби.

Дарҳақиқат, замонанинг зайли билан ҳозир юқоридаги каби саволлар кўпчиликни ўйлантирмоқда. Айниқса «Нимани сотиб олсам, пулимни қаерга сарфласам экан? деб ўйланаётганлар оз эмас. Албатта, томирингизда ишбилармонлик қони жўш ураётганини сезсангиз, тижоратнинг ҳеч бўлмаса энг содда қоидаларидан хабардор бўлсангиз ёхуд қўлингиздан бирон-бир жиддий иш келса энг яхшиси магазин, устахона ёки ўз ишингизни бошлашингиз мумкин бўлган бошқа биророта бино сотиб олинг.

Ривожланган ғарб мамлакатларида кенг оммалашгани каби акциялар ҳам харид қилсангиз ютқазмайсиз. Бироқ бу ишда асло шошма-шошарлик кетмайди. Жумладан, собиқ Иттифоқ республикаларидан биридаги йирик ишлаб чиқариш бирлашмасини хусусийлаштириш арафасида у ерда америкаликлар билан ҳамкорликда ташкил қилинаётган қўшма корхона ҳақида гап-сўзлар оралади. Бу албатта барча акцияларнинг зум ўтмай сотилиб кетишига имкон туғдирди. Сўнг эса хорижлик шериклар фирибгарлик қилганликлари — қўшма корхона учун жуда оз миқдорда сармоя қўшганликлари ҳақида миш-мишлар тарқалди. Табиий, шундан сўнг бирлашма акцияларининг баҳоси кескин равишда туша бошлади. Эътиборга молик томони шундаки, корхона акцияларини шундай қабиҳ миш-мишларни тарқатиб юрган кишиларнинг ўзлари арзон-гаровга сотиб олишлари мумкин.

Кўпчилик агар ўз корхонангиз хусусийлаштирилаётган бўлса, энг яхшиси унинг акцияларини сотиб олиш керак, деган фикрда. Чунки ҳар бир ишчи ва хизматчи ўз корхонасини беш қўлдай яхши билади, бинобарин унинг истиқболлари хусусида ҳам деярли янглишмайди. Инчунун, корхонани биргаликда бошқариш ҳуқуқига эга бўлган киши қандайдир даражада ўзини ишдан бўшатилишдан ҳам муҳофаза қилиши мумкин. Бунда ҳам етти ўлчаб бир кесиш лозим. Чунки мабодо корхона «синган» тақдирда сиз ишдан ҳам, сармоянгиздан ҳам жудо бўлишингиз мумкин. Иккинчи томондан, корхона ходимлари корхонага биргаликда эгалик қилиш ҳуқуқини қўлга киритгач ҳамда акцияларнинг назорат мажмуига эга бўлгач жуда бўлмаганда дастлабки пайтларда техник ва технология жараённи илгарилатмасликка ҳаракат қилишади. Чунки ҳар бир янги истиқболли технология ортида қисқартирилиши лозим бўлган ишчи кучлари туради...

Юқоридагилардан келиб чиққан ҳолда хулоса қилиш мумкинки, энг маъқул усул, бу — саноатнинг турли тармоқларига тегишли бўлган, ҳатто ҳар хил жуғрофий ҳудудларда жойлашган бир неча корхонанинг акциясини харид қилишдир. Ана шундагина ишингиз ўнгидан келишига ишонсангиз бўлади.

Агар сармоянгиз бўлса-ю, уни қаёққа сарф қилишни ўйлаётган бўлсангиз, унда воситачилар — инвестиция компанияларининг акцияларини сотиб олсангиз ютқазмайсиз. Бу ишнинг амалга ошиш механизми ҳам осон. Сиз уларга ўз сармоянгизни берасиз, улар бунга хусусийлаштирилаётган корхоналарнинг акцияларини сотиб оладилар ва ўз фойдаларидан сизга дивиденд (акциядан келадиган даромад) тўлайдилар. Тўғри, ҳар бир инвестиция компанияси ўз мижозларига энг юқори фойда ваъда этади. Фақатгина қонун томонидан аниқ қилиб уларнинг ҳуқуқлари ва мижозлар олдидаги мажбуриятлари белгилаб қўйилсагина, сиз бу йўлдан фойдаланиб адашмайсиз.

Дамир ИСЛОМОВ тайёрлади.

МУСОҲАБА

• Сўраган эдингиз...

МЕҲНАТ ТАЪТИЛЛАРИ ҚАНЧА БЎЛИШИ КЕРАК?

— Мен комбинатда 18 ёшга тўлгунга қадар тўрт ярим ой ишладим. 18 ёшга тўлганимдан кейин эса етти ярим ой ишлаб, меҳнат таътилига чиқдим. Ҳозир менга 18 кундан иборат таътил кунлари беришди. Шу тўғрими?

Тоир АҲМЕДОВ.

Амалдаги меҳнат қонунига биноан, ишчи ва хизматчиларга биринчи иш йили учун меҳнат таътили ишлаётганига 11 ой тўлганидан сўнг берилади. Қонунда кўрсатилган айрим ҳолларда, жумладан, 18 ёшга тўлмаган ишчи ва хизматчиларга, заҳирага бўшаган ҳарбий хизматчиларга (ишга йўлланма билан борганларида) ўзларининг илтимосларига кўра узлуксиз ишлаётганларига 11 ой тўлмасдан меҳнат таътили берилиши мумкин.

Сизга 18 ёшга тўлгунингизга қадар тўрт ярим ой ишлаганингизгиз учун (бир календарь ой ҳисобидан) 12 календарь кун ҳисобида таътил куни ташкил этган бўлса, қолган етти ярим ой учун (15 иш куни ҳисобидан) 8 иш куни ташкил этиб, жами таътил 20 кундан иборат бўлиши керак. 12 кун календарь ҳисобида олингани учун дам олиш кунлари ҳам шу ҳисобга киради.

⊙

— Мен иш жойимдан 24 кунлик меҳнат таътилига чиқиб дам олаяпман. Тўрт кундан кейин ишга тушишим керак. Айтингчи, энди ишдан бўшаш учун ариза берсам, икки ой ишлаб беришим шартми?

Тожи ТЕШАЕВ.

Сиз маъмуриятни ўз хоҳишингиз билан ишдан бўшаш ҳақида таътил кунларингиз тамом бўлганида эмас, аввалроқ, яъни таътилга чиқаётган пайтда ёзма равишда огоҳлантириб қўйишингиз керак эди. Ишдан ўз ихтиёрингиз билан бўшаш ҳақидаги аризани энди берсангиз, икки ой муддат ишлаб беришингизни маъмурият талаб қилиши мумкин.

⊙

— Мен заводда металл қуювчи бўлиб ишлайман. Иссиқлик 200—300 даражадаги иссиқ цехда меҳнат қиламан. Меҳнат шароити соғлиққа зарарли бўлишига қарамай, таътил кунлари 18 иш куни қилиб белгиланган. Мен ҳақ тўланадиган қўшимча таътил олишим мумкинми?

Сафар НАЗАРОВ.

Металл қуювчи касби оғир шароитдаги иш билан боғлиқ бўлгани учун бундай касб эгаларининг меҳнат таътилига 12 иш куни қўшилади. Демак сиз 24 иш кунидан иборат ҳақ тўланадиган таътилдан фойдаланасиз.

⊙

— Менинг 3 нафар болам бор. Улар ҳали ёш. Корхонада қўшимча таътил кунлари берилиши инобатга олинадими?

Соҳиба ЭРМОНОВА.

Тегишли қарор билан тасдиқланган қоидага кўра 12 ёшга тўлмаган икки ва ундан ортиқ болалари бўлган аёлларга (қаерда ишлашларидан қатъи назар) 1991 йилдан бошлаб ҳар йили қўшимча 3 кунлик ҳақ тўланадиган таътил кунлари берилади.

Кўрсатилган таътил аёл кишининг хоҳиши билан унинг учун қулай бўлган бошқа вақтда ҳам берилиши мумкин. Икки ва ундан ортиқ 12 ёшга тўлмаган болалари бўлган аёллар учун уч кунлик ҳақ тўланадиган таътилдан фойдаланмаган бўлсалар, у ҳолда ҳар йилги таътил кунлари билан бир вақтда ўша йилнинг охирига қадар таътил олишлари керак. 15 иш кунлик меҳнат таътилидан фойдаланадиган болали аёллар учун уч кунлик таътил бошқа қўшимча таътиллар билан биргa қўшилганида жаъми таътилнинг давомийлиги 28 календарь кунидан ошмаслиги керак. 12 ёшга тўлмаган икки ва ундан кўп болалари бўлган аёллар учун болаларга қараб туриш мақсадида иш ҳақи сақланмаган ҳолда икки ҳафталик қўшимча таътил кунлари ҳам берилади.

— Мен заводда чилангар-сантехник бўлиб ишлайман. Нимагадир, бошқа сантехниклар 24 иш кунидан иборат меҳнат таътилидан фойдалансалар, менга 18 кун беришади. Шу тўғрими?

Позил ҚОДИРОВ.

⊙

Амалдаги қоидага кўра ер ости, иссиқлик ва сув йўллари иншоотларида доимий равишда банд бўлган (назорат ва таъмирлаш) чилангар-сантехник касбидаги ишчиларга шароити зарарли ишда ишлаганлар қатори меҳнат таътилига олти иш куни қўшилиб, жаъми таътил кунларининг муддати 18 иш кунини ташкил этади.

Агар Сиз ер ости газ қувурлари (заводга қарашли)-ни ремонт қилиш билан банд бўлсангиз, меҳнат таътилингизга 12 иш куни қўшилиб, жаъми таътил кунларининг муддати 24 иш кунини ташкил қилиши керак.

⊙

— Мен заводнинг гаражида аккумуляторчи ва карбюраторчи бўлиб ишлайман. Аммо зарарли ишда бўлишимга қарамай менга 18 иш кунидан иборат таътил беришди. Бу тўғрими?

Собир ҚОШМОВ.

Собиқ СССР Меҳнат ва ижтимоий масалалар Давлат комитети ва ВЦСПС Президиумининг 1974 йил 25 октябрдаги қарори билан тасдиқланган рўйхатга (ҳозир ҳам амалда) мувофиқ аккумуляторчи ва карбюраторчиларга 12 иш куни ҳисобида қўшимча таътил кунлари берилади. Бундай касб эгаларининг таътили жами 24 иш кунини ташкил қилади.

Абдужалил ҲАСАНОВ,
ҳуқуқшунос.

• Ўзбек адиблари— «Оқшом» учун

Саид РАВШАН.

ТУНГИ ЧИНҚИРИҚ

(Саргузашт қиссадан боблар)

Менинг ушбу саргузашт қиссам аввалги ёзганларимдан фарқ қилади. Сабаби янги асаримда асосий қаҳрамонлар Геркулес, Зарба, Қарчиғай, Ғилдирак сингари лақабли жиноят оламининг «юлдузлари» бўлса ҳам асосий гап ёшгина иқтидорли бола Жасур — Кичкина устида боради. Жасур ниҳоятда ноёб қобилият эгаси: у кишилар хаёлидан кечаётган гапларни осонгина ўқий олади. Айнан шу хислати Геркулесга манзур бўлиб, уни ўз тўдасига қўшиб олади. Лекин боланинг ноёб қобилияти увол бўлмаслигини истовчилар жиноятчилар тўдасида ҳам бор...

Асар тўлалигича яқин орада чоп этилиб қолади. Марҳамат ундан олинган бир неча бобни ўқиб кўринг. Мабодо «Оқшом» муштарийларига манзур бўлса бошим осмонга етарди.

МУАЛЛИФ.

Геркулес ҳозир қайси бир хилват ерда бикиниб ётибди? Содиққа шуни билиб олиш имконияти туғилганини қўлидан бой бергиси келмади. «Ринад ғилдирак шефи қўноқ бўлиб турган кулбанинг қаердалигини, албатта, билади, — хаёлидан кечирди у. — Акс ҳолда у югурдак бандисини Ринадникида тутқунликда сақламасди. Ғилдирак қаерда бўлмасин, уйига қайтмасдан иложи йўқ. Банди шеригининг ҳолидан хабар олиб туришлиқ, шубҳасиз, унинг зиммасига юклатилган бўлиши керак! Яхшиси, уни кутаман...»

Содиқнинг бу фикри ўзига жуда маъқул тушди. У бир сакрашдаёқ девордан ошиб, бояги ҳовлига тушди. Ўзини уй панасига олиб, Ринадни сабрсизланиб кута бошлади. Чамаси, орадан чорак соат ўтар-ўтмас, дарвоза очилди. Ринаднинг бир ўзи, у ҳуштак чалиб, гўё ўзича бир куйни шу йўсинда қойиллатиб ижро этаётгандек калласини тебратар, кайфияти чоғ, юришлари тетик эди.

У аввал уй эшиги қулфига калит солди. Пойга эшикни ланг очиқ қолдириб, даҳлизга кирди. Энди ечинишга чоғланган эди ҳамки, туйқус орқа томондан икки забардаст қўл унинг томоғидан бамисоли сиртмоқдек ғиппа бўғиб олди. Бир пайтнинг ўзида ҳам чўчиб, ҳам шошиб қолган Ринад ногоҳ йўлиққан бу хатарли сиртмоқдан мумкин қадар тезроқ қутулмоққа чоғланди. Кучаниб, калласини олд томонга эгмоқчи бўлди, лекин бунинг уддасидан чиқолмади. Сиртмоқ имкон бермади. Унинг энди нафаси нақ бўғзида тиқилиб, калласи борган сари орқага қайрила бошлади. Сиртмоқсимон кучли бармоқлар Ринаднинг бўйнига янада қаттиқроқ ботди. У азбаройи бўғилганидан буткул нафас ололмай, бир лаҳзада худди бўғизланаётган молдек хириллаб, жон талвасасига тушиб қолди. Ринад шуни аниқ ҳис этди: гарданидан бўғиб олган қўллар яна шу қадар қудратли кучга эга эканки, бир зарб билан уни ер парчин қилиб қўйишга ҳам қодир. Бу чангалдан осонликча қутула олиши амримаҳол. Ҳарчанд урниниб, чираниб, қаршилик кўрсатмасин, барибир бефойда. Яхшиси муросага боради.

Янглишмаган эди. Чиндан ҳам ниҳоятда бақувват кучли рақибга дуч келиб қолди. Мана, у бўғилаётиб, яна елкасидан гўё тоғ босгандек, тиззалари аста-секин эгилиб, чўккалаб қолганини сезмай қолди. Нафас ололмай қолганидан жони тамоман бўғзига тиқилаёзди. Кўкиштоб кўзлари олакула бўлиб, хириллаганча зўр-базўр кучаниб ютина бошлади. Хайрият, бахтига сиртмоқ бармоқлар ҳар қалай бироз бўшашди. У ютоқа-ютоқа нафас ола бошлади.

— Яшашни истайсанми? — деган хитобдан қулоқлари жаранглаб кетди. Лаблари пир-пир учиб «ҳа-ҳа», демоқчи бўлди-ю, аммо ҳадсиз ҳолсизланганиданми ёки ҳоли буткул ўзига келолмаганиданми, ногаҳоний қўрқувнинг таъсириданми, тили дудуқланиб, калимага келмай қолди. Содиқ қути ўчиб, докадек оқарган Ринадни сургаб, даҳлиз бўрчагига суянтирди, Ринад энди иягига пичоқ тиралиб турганини кўргач, баттар қўрқиб, кўзлари қинидан чиққудек каттариб кетди.

— Қани, жавоб бер! — яна дўқ уриб қисталанга олди Содиқ.

— Мендан нима истайсиз? — деди аранг хирқироқ овозда Ринад.

— Геркулес қаерда?!

— Билмайман унақа одамни.

— Биласан, агар унинг қаердалигини айтмасанг ўзингдан кўр, аяб ўтирмайман, — деди таҳдидли овозда Содиқ. — Хўш, шефингнинг қайси ковакдалигини айтасанми, ёки!..

— Бекорга уволимга қоласиз. Ме-мен, — деди Ринад базўр чайналиб, — унинг қаердалигини ўлайки, билмайман. Фақат-фақат телефон орқали гаплашамиз. Телефон ном-номери...

— Геркулес бу ерга қайси пайтда келади?

— У келмайди, бошқаси келади.

— Қачон?..

— Ўзлари хоҳлаган пайтда келишади, дарвозанинг калити бор уларда.

Даҳлиздаги илгакда афтидан дор тортилавериб, азбаройи кўп тутилганидан анча-мунча униққан узун чилвир осиқли турарди. Содиқ чилвирни олди, бир зумда Ринаднинг қўлоёғини боғлаб, тушовлаб қўйди.

— Бу нима қилганингиз? Мен сизга ҳеч бир ёмонлик қилмаганманку? — деди Ринад жавраб.

— Хўп, яхшиликча айт-чи, Бешим калланн нима учун қийнашяпти? — сабабини билса-да атай сўради Содиқ.

— Уни ўзидан сўраб билинг, менга айтишармиди улар,— деди-ю, бирдан лабини қимтиганча ўйлаб қолди: «Қаёқдан билишдийкан? Бешимнинг гаражимдалигидан хабарсиздир-э...» Кейин у яна алланарсани сезгандек хавотирланиб сўради: .

— Нима, Калланн бўшатиб юбордингизми?

— Ҳа.

Ринаднинг қути баттар ўчди.

— Энди менинг теримни шилади-ку Геркулес, — деди у ҳадик билан. — Шундоқ ҳам унинг қаҳри зуғумларидан қутулолмай, безиллаб юрибман. Эй, худо, қачон халос бўларканман бундай кунлардан!

— У то келиб, теринги шилгунича даҳлизингда уни кута турасан! Бу ерда менинг бўлганим ҳақида яна оғиз оча кўрма!..

Геркулес «Зеб-зийнат» магазинидан ўғирланган молнинг бир қисмини сариштa қилишни Бешимга ишониб топширган эди. Ўғирлик излари кўмилгач, молларни чайқовчи ўйнашиқиқилдоқ ойимчаси орқали пулга чақиб беришни буюрган эди. Бешимнинг қиқилдоғи, бирдан кўринмай, йўқолиб қолди. Бешим эса «Шеф, моллар унда эди, алдаб қуён бўлибди, мочағар», деган эди, Геркулес тутақиб: «Тфу, латтачайнар, ғирром!» — деб сўкинди. Бешимнинг гапига ишонмай, унга қандай бўлмасин омонатини топиб беришлик шартини қўйди. Бешим унайвермагач, қийноққа солинган эди.

Содиқ пойабзал фабрикаси ёнидаги алоқа бўлимига кириб, телефонлар рўйхати китобчасини сўраб олди. Унинг охирги бетларини варақлаб, ўзига керакли рақамларни излади. Топди. Рақам ортидан қайд этилган адресни билиб олди. Кўчага чиққач, рўпарадаги телефон будкасига кирди ва ҳеч бир иккиланмай «02» рақамини терди.

Содиқ Қарчиғай билан шартлашилган ерда учрашди. Асл мақсадини унга ётиғи билан тушунтирди. Рақибини бу гал ҳам қўлдан чиқазиб юборса, аламн баттар ошишини айтди.

— Геркулес албатта, ёлғиз бўлмайди. У ҳозирлар ҳимоячисиз юрмас экан, деб эшитдим. Эплай олармиканмиз? — хиёл иккилангандек бўлиб, эътироз билдирди Қарчиғай.

— Кўрдинг-ку у, бутун шайкаси билан бир ўзимга бас келолмади, — деди мағрурона қўйда Зарба. — Аммо хатар ҳам йўқ эмас. Мажбур этмайман сени, ихтиёр ўзингда!..

— Гап хавф-хатарда эмас, жойи нозик, — деди сал ўйланиб туриб Қарчиғай. — Беҳудага нобуд бўлиб қолиш ҳеч гапмас.

(Давоми 4-бетда).

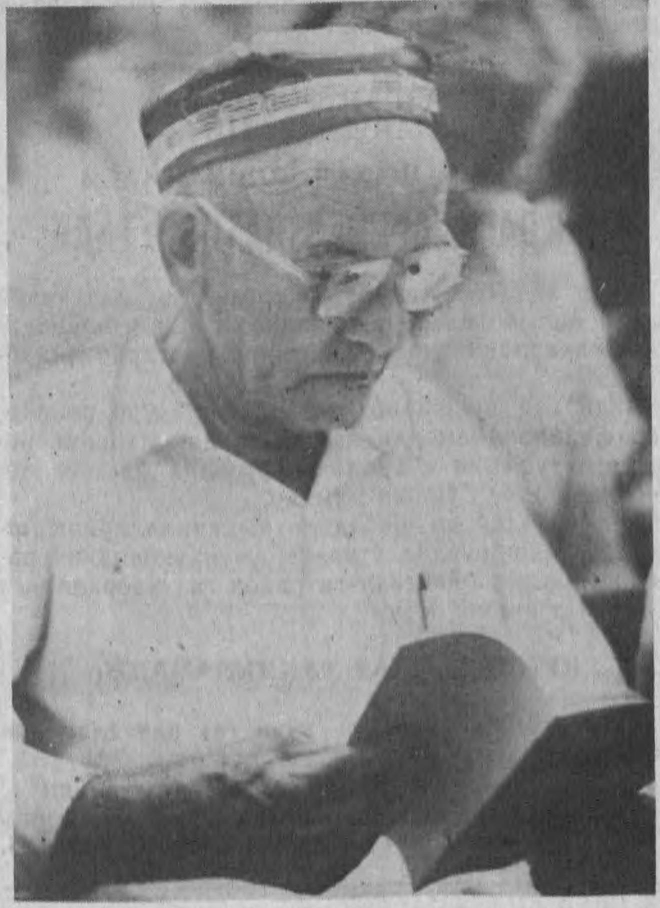

Бўш вақтларда қизиқарли мақолаларни ўқиб, мушоҳада қилиш қандай завқли!

Рустам Шарипов суратлари.

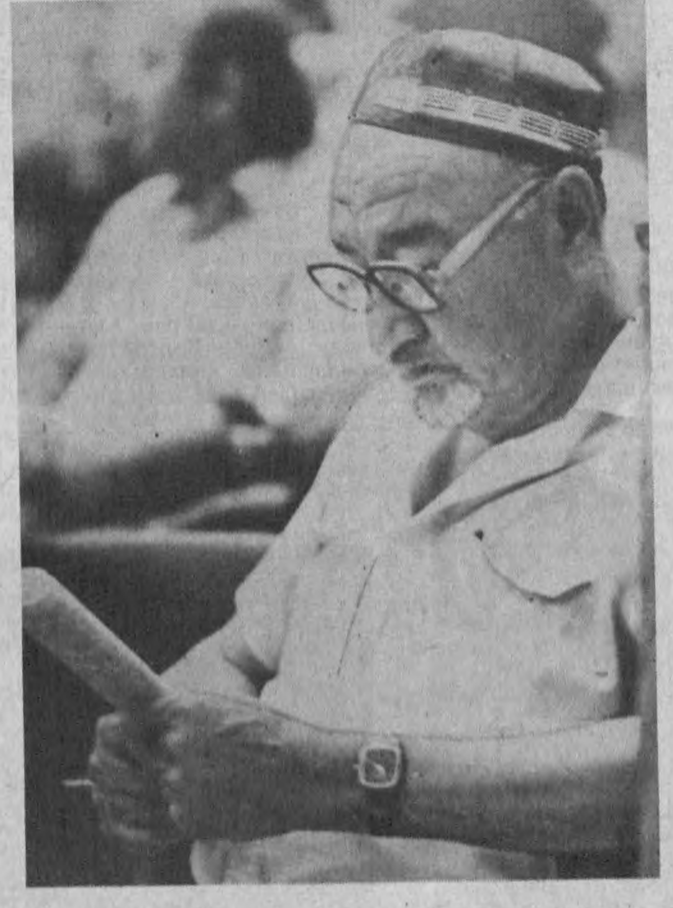

• Муштарий илтимосига кўра

ҲАММА УЧУН БАРОБАР

Таҳририятимизга кўплаб фуқаролардан тижорат-воситачи дўконларда ишлайдиган тижоратчилар, кичик корхона ва ширкатларда ишловчиларга пенсия тўлаш тартиби қандай эканлиги ҳақида маълумот бериш илтимос қилинган мактублар келиб туради. Мазкур мактубларга жавоб бериш мақсадида Тошкент шаҳар ижтимоий-таъминот бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Римма Васина билан суҳбатлашдик.

— Бу соҳада ишловчиларга ҳам пенсия тўлаш тартиби собиқ Иттифоқ фуқароларининг пенсия таъминоти тўғрисидаги қонуннинг 24-моддасига асосан белгиланади.

«Ишчи ва мастер сифатида ишлаётган пенсионерларга, шунингдек, колхозлар ва бошқа кооперативларнинг ана шундай меҳнат билан шуғулланаётган аъзоларига, қишлоқ жойларда мактаб ўқитувчилари, мактабгача, мактабдан ташқари ва бошқа болалар муассасаларида педагогика ходимлари бўлиб ишлаётган пенсионерларга, соғлиқни сақлаш ва ижтимоий таъминот муассасаларида ишлаётган тиббий ходимларга, Қизил Ярим Ой жамиятларининг шафқат ҳамширaларига, урушда қатнашганларга ишлаётган иш ҳақи (даромад) ҳисобга олинмай тўла миқдорда тўланади.

Ишлайдиган бошқа пенсионерларга қарилик пенсияси муддатли меҳнат шартномаси тузилган тақдирда оладиган иш ҳақи (даромад) ҳисобга олинмай тўла миқдорда тўланади».

— Демак, тижоратчилар, ширкат ва кичик корхона очиб ишлаётганлар ўз ташкилотларини рўйхатдан ўтказиб ишлаётган бўлса, ижтимоий таъминот масаласида тўла ҳимояланган, десак бўлади.

— Албатта.

Кўриниб турибдики, қонун ҳамма учун баробар. Барча фуқароларнинг ҳуқуқлари давлат томонидан ҳимояланади.

Эркин ЭҲСОНОВ.

• Билиб қўйган яхши

ҲАҚ ТЎЛАНАДИГАН ЖАМОАТ ИШЛАРИ

Ҳурматли таҳририят! Яқинда бир суҳбатда ҳақ тўланадиган жамоат ишлари мавжудлиги ҳақида гап кетди. Илтимос, газетангиз саҳифаларида шу ҳақда батафсил маълумот берсангиз.

Мавлон Собиров,
ўқитувчи.

Ҳақ тўланадиган жамоат ишлари деганда давлат идоралари томонидан ташкил этилган, ҳамма учун қулай, махсус касб-ҳунар тайёргарлигини талаб қилмайдиган, ихтиёрий, вақтинчалик меҳнат фаолияти, ишга жойлашишда зарур иш ўринлари ёки касб-ҳунар тайёргарлиги бўлмаганлиги туфайли ишсиз ёки иш билан банд бўлмаган фуқароларнинг фаолияти тушунилади.

Аҳолини иш билан таъминлашни тартибга солиш ва ташкил қилиш тизими энг аввало қуйидаги вазифаларни адо этади:

— турли сабабларга кўра ўз иш жойини йўқотган ҳамда меҳнат даромадига эга бўлмаган фуқароларга вақтинчалик ишларни бериш;

— биринчи бор иш қидираётган шахслар, пенсия ёшидагилар, ногиронлар, тўлақонли меҳнат фаолияти учун зарур бўлган касб ва ҳудудий сафарбарликни йўқотган шахсларни ҳақ тўланадиган иш билан таъминлаш;

— турли сабабларга кўра касб фаолиятида катта узилишлар бўлган шахсларни меҳнатга қайта тиклаш.

Жамоат ишларини ташкил этиш ва олиб бориш маҳаллий ҳокимият органлари, меҳнат биржаларининг таклифига кўра, улар ихтиёрида бўлган корхоналарда, бошқа корхоналарда шартномалар асосида амалга оширилади.

Меҳнат биржалари маҳаллий ҳокимият органлари билан ҳамкорликда ишчи кучига бўлган талаб, эҳтиёж ва таклифларнинг таҳлили асосида аҳолини иш билан таъминлаш минтақавий дастурининг махсус бўлимига киритиладиган жамоат ишларини ташкил этиш бўйича таклифлар тайёрлайдилар.

Фуқароларни шаҳар (район)да ишга жойлаштириш борасида вужудга келган вазиятдан келиб чиққан ҳолда маҳаллий ҳокимият органлари меҳнат биржаларининг асосан жамоат ишларини амалга ошириш учун халқ хўжалиги тармоқлари ва аниқ корхоналарни белгилайдилар. Битимлар асосида корхоналар меҳнат биржаси билан биргаликда жамоат ишларининг зарур турлари ва ҳажмларини белгилайдилар.

Ишсизлар ва иш билан таъминланмаган фуқаролар учун қуйидаги жамоат ишлари тавсия этилади: шаҳар (район) ҳудудини ободонлаштириш, уй-жой, шифохона, мактаблар, болалар мактабгача тарбия муассасалари, қария ва ногиронлар учун уй интернатлари ва бошқа ижтимоий соҳадаги муассасалар жойлашган объектлардаги ишларни бажариш ва таъминлаш бўйича қурилиш ташкилотларига ёрдам кўрсатиш, баҳорги дала ишлари — пичан ўриш, ҳосил йиғиш, сабзавот ва мева омборларидаги ишлар, кузги илдиз ва ўтларни тайёрлаш, ортиш-тушириш ишлари, қария ва ногиронларга қараш ва қурувчи идораларга ёрдам кўрсатиш. Бунда маҳаллий бошқарув идоралари эҳтиёжларни ҳисобга олиб, иш турлари рўйхатини кенгайтиришлари мумкин.

Табиий офатлар, фалокатлар ва бошқа шунга ўхшаш ҳолларнинг оқибатларини тугатиш зарурияти билан боғлиқ бўлган иш турларини жамоат ишлари жумласига киритишга йўл қўйилмайди.

Фуқароларни танлаш ва жамоат ишларига йўллашни меҳнат биржалари амалга оширади. Жамоат ишларида иштирок этиш фақат шахсларнинг ўз розиликлари асосида бўлади.

Жамоат ишлари билан шуғулланиш ниятида бўлган фуқаролар билан корхона ўртасида икки ойлик муддатга шартномалар тузилади ва бу муддат томонлар розилиги билан узайтирилиши мумкин. Жамоат ишлари тўғрисида шартномалар тузиш ҳуқуқидан меҳнат биржаларида иш қидираётган, ишсиз сифатида рўйхатга олинган ҳамда пенсия олди ёшидаги ишламайдиган фуқаролар, ногиронлар, узоқ вақт меҳнат қилмай келаётган (бир йилдан ортиқ) ва меҳнат фаолиятини янгитдан бошламоқчи бўлган фуқаролар, меҳнат-тузатиш муассасаларидан озод этилган шахслар фойдаланадилар.

Жамоат ишига ҳақ тўлаш қуйидагича тартибда амалга оширилади: жамоат ишларига банд этилган ходимларга ҳақиқий бажарилган иш учун, халқ хўжалигининг тегишли тармоқларининг корхоналаридаги ойлик иш ҳақи ставкаларидан келиб чиққан ҳолда, аммо ҳақиқий ишланган вақт учун ишсизликка бериладиган нафақанинг 15 фоизга кўпайтирилган миқдоридан кам бўлмаган, агар қонунчиликдан бошқа бирор нарса кўзда тутилмаган бўлса, унда бу ҳақиқий бажарилган иш учун ҳақ тўлашга кафолат берилади.

Суҳбат АҲМЕДОВ,
Ўзбекистон Республикаси Меҳнат вазирлиги жамоат ишларини ташкил қилиш бўлими бошлиғи.

ТУНГИ ЧИНҚИРИҚ

(Давоми. Бошланиши 3-бетда).

— Ўйлайсанки, мен шундай бўлишини жуда истабманми? — деди Содиқ алам билан. — Менга қолса аллақачонлароқ хабар қилиб, туттириб берардим уни. Асл ниятим у турқи совуқнинг жонига қасд қилиш ҳам эмас, шунчаки, хуморимдан чиққунча дўппослаб, аламимни босмоқчиман. Қисқаси, тавбасига таянтириб қўймоқчиман у маразни!

— У туллак яна ғирромлик қилиб, қурол ишлатса-чи? — деди Қарчиғай. — Билиб қўй, у ўлсаям сен билан яккама-якка курашга чиқмайди.

— Унда пешанамдан кўраман, — деди қатъий Зарба. — Орган уни «тўр»га илинтирмасдан олдинроқ аламимни олиб қолмоқчиман...

— Бўпти, кетдик, бир қойилмақом ўйин кўрсатарканмизда...

Содиқ ғиштин уй олдидаги улкан қайрағочга чиқди. Дарахтнинг уй устига эгилиб турган танасидан томга ўтди. Кейин Қарчиғай... Иккиси бирин-кетин ҳовлига тушишди. Мушукдек писиб, атрофни кузатишди. Эшик берк эмас. Қарчиғай ҳар эҳтимолга кўра дарвозани қия очиб қўйди. Тўрдаги хонада чироқ ёниқ, дераза пардалари туширилган. Геркулес, Сангин писмиқ, яна Довул лақабли ўғри Зокир думалоқ стол теварагида лақиллашиб, карта ўйнаб ўтиришибди. Кайфлари чоғ, юзлари хийла бўғриққан. Айниқса Геркулес парвойи палак ўтирарди. У бу ерга келишидан олдин Когон шаҳридаги ойимчасиникида бўлди. Бу шаҳар қадим Бухоронинг шарқида, бор-йўғи ўн чақирим олисда жойлашган. Ошиғи ўттиз ёшлар чамасида, серилтифот, тиқмачоқдай жувон, исми Зарифа. Шаҳарга кираверишда йўл ёқасидаги тўрт қаватли уйлардан бирида ёлғиз яшарди. Мактабда хизматчи, супуриб-сидирувчи бўлиб ишларди. Бўшпайтлари эса чайқовчилик билан шуғулланар, бу борада хийла устомон эди. Иккиси ўтиришди, ичишди, нафсларини қондириб бўлишгач, Геркулес чўнтаги тўла пул билан изига қайтди...

...Улар хонага қўққисдан бостириб кирган важоҳатли икки кишини кўришгач, туйқус юракларига ғулув тушиб, ўзларини бир дам йўқотиб қўйишди.

— Қимирламаларинг жойларингдан! — деб хитоб қилди тўппонча ўқталган Қарчиғай. — Агарда қайси биринг қимир этсанг, пешонангдан дарча очаман!

— Қўлларингни елкаларингга қўйларинг! — деди ўшқириб Содиқ ҳам қўлидаги пичоқни ўқталганча. — Тез-тез!

Улар истар-истамас таҳдидли буйруқни бажаришди. Қимир этишса, гумбурлаб ўқ узилишидан чўчиб, ҳатто қилт этмасдан юракларини ҳовучлаб ўтиришарди.

Содиқ эҳтиётлик билан олдин Сангин биқинига пичоқни нуқиб туриб кийимлари устидан чўнтакларини пайпаслаб кўрди. Сўнг Зокирнинг. Биридан пичоқча чиқди. Гал Геркулесга келди. Ундан ҳеч нарса топилмади.

— Тўшак, болиш остини кўринг! — деди Геркулеснинг тунлари қуролни қаерда асраш одатини билган Қарчиғай. Содиқ ортига тисарилиб бориб, каравотдаги тўшакни ағдариб ташлади. Чиндан ҳам парёстиқ остидан тўппонча чиқди. Зарба уни олиб Қарчиғайга узатди. Энди икки тўппонча уларга қаратилган эди.

Геркулес айни чоқда Содиқ билан ҳазиллашиб бўлмаслигини, ҳар қандай ножўя хатти-ҳаракати беҳуда бўлишини англади. У хўмрайганча қонталаш кўзларини дўлайтириб, жим тураверди.

Содиқ орқа томондан Сангиннинг гарданига ўхшатиб бир зарб туширганди, у суянчиқли курсидан шилқ этиб полга қулади.

— Ке-кечирасиз, ним-нима ғап? — деди ғулдираб, ботиқ кўзлари аланг-жаланглаганча ширакайф Зокир, — Кимсизлар ўзи?

— Овозингни ўчир-э, мараз! — дўқ урди ғазаби жунбушга келган Содиқ унга ўқталиб.

Зокир тилини тишлаганча жим қотди.

— Қўрқма, бу қутурган айиқнинг сенга иши йўқ! — ғудранди бирдан тилга кириб Геркулес ҳаловатсиз бир қиёфада ва Содиққа бир назар лоқайду бефарқ боқиб олди. — Бунга ёлғиз мен кераkман. Ҳид олишда мендан ҳам уста экансан, хеш! Ахийри топибсан-да... Майли, қўлингдан келганини қил, бу ўйинда мен ютқиздим. Қилмишлари учун виждони қийналмаяпти, деб ўйлайсанми мени? Йўқ, янглишасан!.. На чора, ғишт қолипдан аллақачон кўчган. Яна билиб қўй, Зарба! Мен сендан асло кечирим сўраб ўтирмайман. Чунки, кечиришингга арзимайман. Айниқса, сенга ва бошқа не-не беайбу бегуноҳ одамларга қилган тубан, қабиҳ қилмишларимни бандаси тугул, парвардигорнинг ўзи ҳам кечирмаса керак!

Югурдакларимни ишга солиб, озмунча бузғунчилик қилдимми мен. Ҳолбуки, мен уюштириб, амалга оширган қанчадан-қанча ўғирликлару талончиликларни аниқлаб, бўйнимга қўйишлари жуда қийин. Демоқчиманки, исботлаш осон эмас! Сувдан қуп-қуруқ чиқа оламан. Ҳеч бўлмаганда бирорта югурдагим ўтириб қайтади. Дулдулов вақтида менга «ҳадя» қилган инъомлари эвазига аллақачон оларини олиб бўлди мендан. Бундай аблаҳ одамлар бир умр хўрланиб, қўрқувда яшашлари керак! Аттанг, Шайдоевни тополмаганим чакки бўлди-да... Лекин ахтаришяпти. Қуроловчи бўлган Ином Порсоевни ҳам топиб, тиз чўктириб, то бурнини ерга ишқамагунимча қўймайман, деб онт ичганман. Агар кўнсанг, шу алам тарқалишини сен билан биргаликда эплашга ҳам розиман, — Геркулес бир чуқур нафас олиб, давом этди. — Тўғрисини айтсам Зарба, сендан умуман қасд олиш ниятида эмасдим, унга ўзинг мажбур этдинг мени. Бир ҳисобда хонавайрон этдинг бу хешингни. Жамғарган жамики мол-дунёйимга эгалик қилиб, тоза тузладинг мени. Устигаустак энг ишчан, энг фойдаси тегадиган югурдагим Жасурни ҳам ўзингга эл қилиб олдинг. Алам қилмайди дейсанми? Майли, куйиб кетмас, хеш-ку, деб чидадим. Сенингдек мени ҳам бир замонлар жиноий ишларга мажбур этиб, ундаган ярамас кишилардан қасос олиш истаги кўксимни қанчалар алангалатаётганини билсанг эди. Билсанг, сенинг таъқибингдан ҳам кўра мени оғир жазо, виждон азоби қийнамоқда. Минг афсуски, хеш, мен сенинг хоҳиш-истагингни бажаролмайман. Яккама-якка олишувда сен енгасан. Буни тан оламан. Шу боис, сени чалғитиб, панд беришга, ҳийла қўллашга мажбур бўлдим. Лекин очиқчасига шунга иқрорман, хеш! Ҳаётда ҳар томонлама ғирт сўқир эканман. Ниҳоят, сен очдинг кўзимни... Хоҳласанг қийна, азобла! Менга керак, абжағимни чиқармайсанми? Мен энди соб бўлган одамман. Бошқа айтадиган гапим йўқ сенга. Энди билганингдан қолма, хеш!

Содиқнинг нияти Геркулесни яккама-якка ҳалол олишувга чиқишга мажбур қилиш эди. Унга ўзининг нималарга қодир эканини кўрсатиб қўймоқчи, яъни рақибининг қўл-оёқларини ўсал этиб, ўзини бир умрга майибу мажруҳ қилиб ташлашга қатъий жазм этганди. Айни чоқда у қасддорининг алам, ўкинч билан айтган гапларини эшитаркан, бир оз бўшашинқираб, шаштидан тушди. Туйқус ўзининг аччиқ ўтмиш қисмати кўз ўнгида жонланди.

«Алдовларга учган, хоинликка йўл тутган Геркулесдай чиқиниларнинг уруғи камми? — хаёлидан ўтказди у. — Дунё бунёд бўлибдики, бундайлар яшаб келяпти. Лекин ишларининг охири «вой» бўлиб тугаяпти. Қорахон қўрқмади, жонимга шафқат қил ҳам демади. Қилмишлари учун виждони азоб чекиб, ўзига-ўзи таъқи-лаънат ёғдирди. Ўзини одатдагидек димоғдор, тетик ва бепарво тутганча ожизлигини тан олди. Хато иш кимдан ўтмайди? Менимча, айбдорни эмас, уни қалтис гуноҳ иш қилишга ундаган манбада айб! Энг аввало ўша манбани таг-туби билан йўқ қилмоқ керак! Акс ҳолда Геркулесдек тирик мурдалар бир умрга жиноят ботқоғига ботиб юришаверади.

Содиқ шитоб билан ортига ўгирилиб, ҳамон икки қўлида икки тўппонча, нишонга чоғланиб турган Қарчиғайга:

— Кетдик!—деди.

— Нега?—деди Қарчиғий ҳайрон қолиб.—Сенга қасдмақасдига озмунча ёмонлик қилдими, бу разил! Индамай кетаверамизми? Ижозат бер, бу ит эмган тасқара билан ўзим бир ҳисоблашиб қўяй? Икки-уч ўқ билан қўл-оёғини шол қилиб ташлайми?

(Давоми бор).

Шайхонтоҳур районидаги 567-болалар боғчасида олиб борилаётган амалий машғулотлар диққатга сазовордир. Кичкинтойларга тарихимизни ўргатиш, миллий меросимиз, қадимий урф-одатларимиз асосида тарбиялаш боғча мураббийларининг эзгу мақсадларидан ҳисобланади: Машғулотлар давомида болажонлар буюк алломалар, мутафаккир шоирларнинг ҳаётлари ҳақидаги қизиқарли ҳикоялар, ривоятларни мароқ билан эшитадилар. Бу ўзининг ижобий самараларини бермоқда. Болаларнинг кўпчилиги ҳикматли сўзларни, ўзбек мумтоз шоирларининг шеърларини ёдлаб, шаҳримиз тарихи ҳақида ҳикоя қила оладиган бўлишди. Бундай жонли ва қизиқарли дастурни ишлаб чиқишда шу боғча мудираси Мастура Мирсоатова, район халқ таълими бўлими йўриқчиси Ўлмас Мусаева ва боғча тарбиячиси Нодира Зияеваларнинг хизматлари каттадир.

СУРАТЛАРДА: 567-болалар боғчасида ўтказилган кўргазмали машғулотдан лавҳалар.

Ҳаким Солиҳов суратлари.

Болалик боғи

СИРИ ФОШ БЎЛГАН ҚАРОҚЧИ

Кутилмаганда... эски бир эртак китобида исми қайд этилган Мухтор қароқчи бир шаҳарда пайдо бўлиб қолибди. Улуғвор ҳаёт олдида ўзини тоғ олдидаги қумурсқадай ожиз сезиб довдирабди. Бундай қараса, барча жамиятга фойдали иш қилишга ошиқармиш. Умр бўйи талончилик, безорилик билан кун кечирган Мухторнинг диққати ошибди. Бу катта шаҳарда туришга юраги бетламасдан боши оққан томонга қараб кетибди. Йўлда ажойиб сеҳрли ўрмонга дуч келибди. Қараса, қор бўлишига қарамай дарахтларда турли мевалар товланиб пишиб етганмиш. «Воажабо, бу қандай мўъжиза бўлди?» — деб атрофга назар ташлаётиб Қорбобони кўриб қолибди. Қорбобо мевалардан узиб, уларни қопга солаётганмиш. Мухтор аста юриб унга яқинлашибди.

— Иҳм-иҳм. Қорбобо, қишда ҳам дарахтда мева етиштирибсанми? Мева тансиқ, қиш вақтида сотиб хўп фойданинг тагида қоладиган бўлибсан-а? Шунча пулни қайга сиғдирасан?

Қорбобо олайган кўзли, қўланса сўзли бу кимсага ҳайрон бўлиб қарабди.

— Бу меваларни Янги йил байрамида болаларга совға қилиб олиб боришга, уларни шодлантириш учун етиштирдим, булар сотилмайди. Ўзинг... кимсан, болам? Сени аввал бирон жойда кўрмаганга ўхшайман, бу ёқларда нима қилиб юрибсан?

— Менми... мен танишингиздан хат олиб келдим, мана...

Мухтор Қорбобога қандайдир хатни узатган бўлиб тўсатдан уни бир уриб ағдарибди. Оғзига рўмол тиқибди, ёнларини титиб, пул ахтариб тополмай хуноб бўлибди, охири: «Янги йил кечаси Қорбобога барча эшиклар очиқ бўлади, Қорбобо бўлиб кийиниб, бориб уларни бир талайман», деб ўйлаб, Қорбобони ечинтириб, унинг кийимларини кийиб олибди. Қорбобонинг қўлини орқасига боғлаб, уни қор устига ташлаб кетибди. Қопни олиб кетаётган экан, қуён билан тулки уни қувиб етишибди.

— Салом, Қорбобожон.

— А? — қўрқиб бурилиб қарабди Мухтор, — нима дейсанлар?

Қуён шоша-пиша гап бошлабди:

— Қорқиз опам бизга арча байрамида айтишга шеър ёдлатган эдилар, шуни сизга айтиб кўрайлик-чи, маъқул келармикин?

— Шеърларингиз-ку бир пулга арзимас-а, лекин... тулкининг думидан телпак тикиб кийиб олинса соз бўларкан, қуённи бўлса қозонга босиш керак! — деб ўзича ғўлдиради Мухтор.

Қуённинг қулоқлари бекорга узун эмас-да, унинг гапларини эшитиб олибди. Оёқлари дир-дир қалтираб, юраги орқасига тортиб кетибди.

— Вой, сизга нима бўлди Қорбобожон? — дебди яшириниб қуён. — Кўзларингиз бежо... алаҳсираяпсиз шекилли.

— Рост, рост, Қорбобо касал бўлиб миялари айниб қолибди. Бу кишини тезда докторларга кўрсатмасак бўлмайди! — дебди тулки дарахт орқасидан қўрқа-писа боқиб. — Юр, доктор чақирамиз.

Улар югуриб кетишибди. Мухтор вақтни ғанимат билибди-ю, қопни орқалаб жўнаб қолибди. Қор бўралаб ёға бошлабди. Кеч кирибди. Шамол қўзғалибди. Бир зумда изларни қор босибди. Мухтор катта шаҳарга етиб келиб энди қайси томонга юришини билмай тўхтабди. Чунки ҳамма уйларда ҳам чироқлар ёниб турар, ичкаридан ўйин-кулгу, мусиқа овози эшитилармиш. Ичкаридан чиққан болалар уни кўриб қолишиб:

— Қорбобо, Қорбобо келдилар,— деб бақириб у томонга югуришибди. Ичкарига етаклашибди. Мухторни ҳали ҳеч ким, ҳеч қачон бунчалик илиқ кутиб олмаган экан. Тош дили бироз юмшагандай бўлибди.

— Қўйворларинг, зумрашалар! Ўзим кираман!— деб катта залга кириб борибди. Учи шифтга етган катта арча турли ярқироқ ўйинчоқлар билан безанган, чироқ нурида товланармиш. Ясанган болалар дилларига қувончлари сиғмай кулишармиш. Энди «Қорбобожон, Қорбобо!» деб унинг атрофида айланиб, шўх қўшиқ бошлабдилар. «Қорбобо» пўстинда терлаб кетиб, бу ердан тезроқ кетиш кўйига тушибди. «Булардан пул ундириб олишнинг иложи бўлармикан-а?» Кейин қопни очиб қўйиб қичқирибди:

— Келиб қолинг, сотаману кетаман, донаси бир сўм. Бу мевалардан еган одам қушлар тилини ҳам биладиган бўлади, саволларига ўзи жавоб топа оладиган бўлади.

Болалар ҳайрон қолишибди: «Вой, Қорбобо ҳам чайқовчилик қиладиган бўлибдими?»

Шу вақт ташқаридан ҳовлиқиб қуён, тулки, доктор, Қорқиз киришибди:

— Ана Қорбобо, ана!— деб қичқирибди қуён.

— Арча байрамида совға улашиш ўрнига совғани сотаётгани ҳам мияси айниб қолганига ишора эмасми? — дебди тулки.

— Қорбобожон, сизга нима бўлди?— меҳрибонлик билан Қорбобонинг елкасидан силамоқчи бўлибди Қорқиз. Мухтор ер тепиниб қичқирибди.

— Кимсан ўзинг? Йўқол, маҳмадона, савдога халақит берма!

Доктор Мухторга тикилиб туриб:

— Бу ҳақиқий Қорбобо эмас-ку!— деб бақирибди.

Ҳамма ҳайрон бўлиб қолибди. Тулки билан қуён Мухторни искай бошлашибди.

— Вой, Қорбобомизнинг чопонларини кийиб олибди бу!— деб қичқирибди Қорқиз.

Доктор қўлини чўзиб Мухторнинг соқолини юлиб олибди. Шарманда бўлган Мухтор ҳаммага дўқ урибди.

— Чувиллашманг... Қопдаги меваларни текинга бермаганимга шунча ғалвами, сизларга сатқаи Қорбобо кетсин! Хафа қилдингиз мени! Мен кетдим!

— Қорбобомизни топиб бер, уни қайга яширдинг? — дебди Қорқиз унинг йўлини тўсиб. Шу пайт ҳақиқий Қорбобони бошлаб, ит етаклаган миршаблар келиб қолишибди. Улар Мухтор қароқчининг изини қидириб юриб, қор устида ҳушсиз ётган чолни топиб олишган экан. Қорбобо Мухторни кўриб бақирибди:

— Қопимни ўғирлаб қочган ўғри-ку, бу...

— Ярамасни қўлга туширдик, жуда соз бўлди! — дебди миршаб.

Мухторни олиб кетишибди. Қорбобо эса яна ўз кийимини кийибди. Хонадонларда яна шод-хуррамлик авжига чиқибди.

Турғунбой ҒОИИПОВ.

Ҳар тўғрида

Япониядаги жамоат ташкилотларидан бири Нарита шаҳри аэропортига иккита шаффоф қутича ўрнатишди. Унга тушган маблағ Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг болалар жамғармаси (ЮНИСЕФ) фаолиятига сарфланади. Ушбу тадбирдан кўзланган мақсад ривожланаётган мамлакатлардаги болалар ва ўсмирлар турмуш шароитини яхшилашга жамоатчилик эътиборини қаратишдан иборат.

(КИОДО—РАТА—ТАСС сурати).

«РОССИЯ» ОСМОНИДАГИ ЮЛДУЗЛАР

«Россия» зали саҳнасида катта концерт қўйиш билан мамлакатда биринчи марта Маҳмуд Эсонбоев ташаббуси билан ташкил этилган Халқаро эстрада санъати арбоблари уюшмаси дунё юзини кўрганлиги маълум қилинди. Уюшманинг асосий мақсади ўз чиқишлари билан артистларнинг ижтимоий ва ҳуқуқий томондан ҳимоя қилиш, ёш эстрада санъаткорларини тайёрлашда кўмаклашиш ҳамда ушбу санъатнинг ривожига беқиёс кўп ҳисса қўшган кекса санъаткорларнинг тинчгина дам олишларини таъминлашдан иборат. Уюшма аъзолари ҳайрон қоларли даражада ғалати: юздан ортиқ эстрада юлдузлари орасида Изабелла Юрьевадан тортиб Ирина Понаровскаягача учратиш мумкин. Уюшма ҳомийси сифатида шоу-бизнес дунёсида машҳур бўлган «Ангажемент» фирмаси иштирок этди. «Россия» зали ҳали ҳеч қачон эстраданинг ёрқин юлдузларини бу қадар шов-шувга бой даражада ўз бағрига олмаган эди.

СУРАТДА: Евгений Петросян чиқиши.

О. Булдаков сурати. (РАТА—ТАСС).

Кашфиётлар тарихидан

ШИФОБАХШ ЧИРОҚ

Ҳамма оддийгина қилиб «кўк чироқ» деб атайдиган лампанинг ўз тарихи бор. Аслида у рус шифокори А. В. Минин томонидан ихтиро қилингани учун Минин лампаси деб аталади.

Ёғоч пластмасса дастага мустаҳкамланадиган бу рефлекторга (ёруғликни қайтарадиган ботиқ юза) 40 ёки 60 ваттли электр лампочка ўрнатилган. Авваллари бу рефлекторга кўмир сим ва кўк шишадан ясалган лампочка ўрнатилганидан у кўк лампа деб номланган. Ҳозирги рефлекторлар лампочкаси металл симли шаффоф колбадан ясалган.

Бундай металл симнинг қиздириш даражаси юқори, устига-устак рангсиз шиша нур спекторини бутуничасига ўтказади. Шунинг учун у тўқималарни яхши қиздиради, бинобарин, қон айланиши кучаяди. Шунга кўра бу лампа таңанинг бирор жойида пайдо бўладиган қаттиқ ва сурункали касалликни қайтаришдагина наф беради.

ЎЗ ДАВРИНИ ОРТДА ҚОЛДИРИБ

Улуғ инглиз физиги Майкл Фарадей электр ҳодисалари физикасининг асосларини яратишда катта хизмат қилди. Электр ва магнетизм орасидаги алоқа кашф этилмасидан олдин у электромагнит индукцияси қонунини яратди, дастлабки динамомашиналар ва электромоторларни ишлаб чиқди.

Бундан ташқари олим пара ва диамагнетизм ҳодисаларини кашф қилди. Энг муҳими, ХХ аср ютуқларидан олдинга ўтиб кетиб, «фарадей эффекти»ни — модда орқали ўтаётган ёруғликка магнит майдонининг таъсир кўрсатишини аниқлади.

Алишер АҲМЕДОВ тайёрлаган.

Хоҳ ишонинг, хоҳ...

МЎЪЖИЗА ДЕСА БЎЛАДИ

Кимки Эфиопия пойтахти Аддис-Абебага борса, бирданига 9 ёшга ёшаради-қолади. Гап бу ўринда мамлакат ҳавоси ва сувининг шифобахшлигида эмас, балки у ерда амал қилувчи Юлиан (Юлий Цезар замонида жорий этилган) тақвимида. Бу тақвимга кўра Эфиопияда ҳозир 1983 йил.

* * *

Гўштни музлатадиган дастлабки қурилма 1861 йили Сидней шаҳри (Австралия)да бунёд қилинди. 1881 йили Бостон (АҚШ)да ва Лондон (Англияда) дастлабки музлатиш қурилмалари пайдо бўлди. Россияда эса бундай қурилмалар илк бор 1888 йили Астрахандаги балиқ корхоналарида қўлланила бошланди.

* * *

Япониядаги Саппоро университетининг ходимлари, «электрон котиб»ни яратишди. У компьютерга туташтирилган ёзув машинкасидир. «Электрон котиб» хат битишдан ташқари эшитиш қобилиятига ҳам эга. У япон тилида сўзланган нутқни қабул қилади. Сўзларни айрим товушларга бўлиб, уларни олдиндан плёнкага ёзиб қўйилган товушлар билан қиёслайди.

* * *

Швейцариялик мутахассислар сув ва пар қувурларининг суви ва буғини тўхтатмасдан таъмирлаш усулини топишди. Қувурнинг таъмирланадиган жойига музлатадиган махсус қурилма туташтирилади. Шундан кейин ўша жойдаги сув ёки буғ музлаб қолади-да, қувур бемалол таъмирланаверади.

* * *

Канадалик бир гуруҳ олимлар шундай қурилма яратишдики, унда сув бевосита алангага тегиб турган ҳолда қизийди. Мазкур усул ички девори бўйлаб сув оқими ҳаракатланадиган гидроциклон қурилмаси учун мўлжалланган.

Акбар АЛИЕВ тайёрлаган.

Муҳаррир Эркин ЭРНАЗАРОВ.

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

«Тошкент оқшоми» газетасига малакали журналистлар керак.

Мурожаат учун манзилгоҳ: Ленинград кўчаси, 32-уй, 226-хона. Телефон: 33-57-02.

ТАБИИЙ ГАЗДАН ФОЙДАЛАНУВЧИ ФУҚАРОЛАР ДИҚҚАТИГА!

«ТОШГАЗ» ШАҲАР БОШҚАРМАСИ

ҚУЙИДАГИЛАРНИ ЭСЛАТИБ ЎТАДИ:

турар жой биноларини ёқилган газ плиталари билан иситиш давом этмоқда ва бу ҳол кишиларнинг заҳарланиб қолиш хавфини келтириб чиқармоқда.

Олдиндан текшириб кўрилмаган дудбуронлардан фойдаланилмоқда ва натижада уларнинг носозлиги туфайли кундалик турмушда бахтсиз ҳодисалар содир бўлиши мумкин.

Дудбуронлар ва шабадалатиш каналларини олдиндан текширувдан ўтказиш учун шошилинч равишда турар жойингиздаги район газ идораларига мурожаат қилиш лозим.

ҚУЙИДАГИЛАР ТАҚИҚЛАНАДИ:

— биноларни иситиш учун газ плиталаридан фойдаланиш;
— газ асбоблари ўрнатилган бинода ухлаш;
— ёқилган газ асбобларини қаровсиз қолдириш.

«ТОШГАЗ» БОШҚАРМАСИ.

ГЕРМАНИЯ ФЕДЕРАТИВ РЕСПУБЛИКАСИ ЭЛЧИХОНАСИ

«Тошкент оқшоми» газетасининг 1993 йил 12 январь сонида чоп этилган консуллик-рухсатнома бўлимининг очилиши тўғрисидаги эълонда келтирилган **телефон рақамлари хато эканлигини**

МАЪЛУМ ҚИЛАДИ

Германия Федератив Республикаси элчихонаси ҳузуридаги консуллик-рухсатнома бўлимининг ишлаб турган телефонлари қуйидагилардир: 39-12-59, 39-44-56, 39-43-59.

Тошкент ГЭСлари тизмаси жамоаси кекса энергетик **Расул ПИДАЕВнинг** вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Тошкент шаҳар Ҳокими маҳкамасининг моддий-техника таъминоти бошқармаси жамоаси бошқарма бошлиғи **Юрий Федорович ТКАЧЕНКОнинг** вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

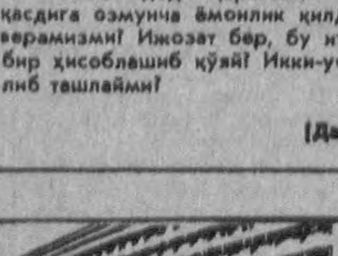

Тошкент оқшоми

МУАССИСЛАР: Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши ва «Тошкент оқшоми» журналистларининг жамоаси

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.

Шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни ўзбек тилида чиқади.

ТЕЛЕФОНЛАР: хатлар — 33-29-70, 32-53-79; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича 32-81-42, 32-55-34, 33-56-67.

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концернининг босмахонаси.

■ Нашр кўрсаткичи 64690 ■ Босмага бериш вақти 11.30 ■ Босмага берилди 11.30 Буюртма Г—13 ■ 1 2 3 4 5 6